

EESTI SKAUT

Eesti Skautide Ühingu ajakiri

joulukuu 2007

Heateguderohket
uut aastat!

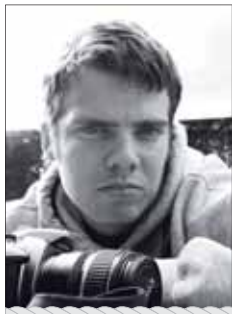

ESÜ XIII üldkogu

OOTUSTE AJAS

Nskm. MIKK LEEDJÄRV

Oleme advendi ajas, mis on ootuste aeg. Kes ootab kingitusi, kes lihtsalt ilusaid jõulupühi. Kuid ootused on meil ka muul ajal ja skautluseski on ju palju ootusi ja lootusi – ootus, et tuleb tore üritus, ootus, et saame ennast proovile panna, midagi uut õppida.

Kolm aastat, mis oli minu ametiajaks peastaabis infojuhina, oli ka minu jaoks üks ootuste aeg. Selles ajas oli palju huvitavaid tegemisi, millede õnnestumise ootus

tekitas suurt ärevust. See oli üks tore aeg, mil mina veendusin, et skautlus on elustiil.

Hundu- või skaudieas me ehk ei saagi sellest aru, kui räägitakse elustiilist, ei oska seda oodata, kuid kui jääda pikemaks ajaks skautlusega tegelema, siis saab sellest suur osa elust, millest ei taha kohe kuidagi loobuda. Ega peagi loobuma, kuna skautluses leidub tegemisi kõigile, kes vaid tegutseda soovivad, nii noortele kui vanadele.

Kui ka üks ootus möödub, siis tulevad uued ülesanded ja uued ootused, et kas ma suudan ka midagi teistsugust ära teha.

Vahel tasub vaadata enda sisse, mõelda oma salajas-tele soovidele ja neid lahata, siis võivad ka kõige imelikumad lootused ja ootused täituda, kui meil vaid selleks piisavalt tahtmist on. Ja selle tahtjõu me leiame enda seest.

Nii tulebki olla aktiivne ja tegutseda, siis lähevad ootused ka täide.

PEATOIMETAJA VEERG

Skm. LEHO MÄNNIKSOO
Eesti Skaut peatoimetaja

Meie ajakirjale tehti märkus, et selle lehekülgedel avaldame ehk liiga palju järelehüüdeid hauda varisenud auväärsetele skautidele ja skautmasteritele nii Eestis kui välismaal. Kas me siis peaksime vaikides mööda minema oma organisatsiooni ajaloo? Tihedad teated IN MEMORIAM või skautliku tähise LÄKSIN KOJU all toob meieni nende aegade kaja, mis on eelnenud tänaste skautide sugupõlvele, moodustades igal üksikul juhul ühe müürikivi selle liikumise saja-aastasest ajaloo. Ilma nendeta seda poleks. Miks siis mitte meenutada neid, kes olid ja keskenduda ainult neile, kes on. Ka see, mis on, muutub kord selleks, mis oli. Kas peaks järeltulev noorus skautluses kõik peale momendil oleva mälestustututama ja mineviku prügiks kuulutama? Samal ajal oleme uhked oma organisatsiooni suurusele ja vanusele! Oleme uhked, et kõrvuti tegutsevad nii noored kui vanad suure skaudiperena, kus selleks on kõigil võrdsed võimalused vastavalt eale ja võimetele. Noorte võimed kaasaja arengu tunnetamisel ja vanade elutarkus koos annavad tulemust, mis kogu inimkonna mõõtmes on meile andnud mõiste – tsivilisatsioon. Skautlus oma põhimõtelt ja maailmavaatelt on just arenenud selli-

seks koosluseks, kus puuduvad eelarvamuslikud vahed noorte ja vanade vahel ja selles on skaudiliikumise üks oluline jõuallikas ning läbi aastasaja püsivuse võti.

Äkki peaksime siis jätma ka pilgu heitmata möödunud aastale, sest seegi on juba ajalukku läinud ja mis me ikka sellest taga nutame! Surnud aasta ju! Ometi meenutame. Nii on vajalik ka pilguheit „koju minejatele”, kelle põlvkond elas üle kõik ajalootormid, mis meie rahvast üle käisid ja mööda maailma laiali pillutasid, hoides aga alal seda leeki, mis meie hingedes võimsalt taas põlema lahvatades meile iseseisvuse tagasi tõi. Tõi koju tagasi ka skaudihinge või selle hinguse maailma mitmetest äärtest. Järelehüüe meie silmapaistvatele ja murdumatutele skautidele „Eesti Skaudi” veergudel on ju kui sarvehüüd noortele – hoidkem kokku ja jätkakem skaudivaimu elushoidmist ja levitamist, võttes eeskujuna nendest, kes seda kandnud on kuni hauani. Ja see väärleb järelehüüet. Kes teisiti mõtleb, võiks panna kaalukaasile oma skautluse aated ja vaadata, mida näitab skaala sellel kaalul ning kui see on vähene, siis mõelda, kuidas kaalus juurde võtta.

Aasta 2007 jääb seljataha. Püüame heita aasta viimases ajakirjanumbris põgusa pilgu sellele ja ilmselt tõdeda, et juubeliaasta on olnud sündmuste- ja tegude-rohke. Ka meie skaudiajakirjale. Ajakirja toimetuse on olnud hingega asja juures ja teeninud ära peatoimetaja suure tänu kuhjaga! Täna nii toimetuse liikmeid kui autoreid, kes on alati valmis kandma skaudiajakirjaniku vabatahtlikult enesele võetud ülesandeid õpingute ja töö kõrvalt. Toimetuse koosseis on mõnevõrra muutunud ja vaatab uuele aastale lootusriikka pilguga, et seegi tooks meile loomingulist tuld ja väga head koostööd.

ESÜ ajakiri EESTI SKAUT

Eesti Skautide Ühingu väljaanne

Toimetuse postiaadress: pk 260, Tallinn 10503; e-post info@skaut.ee
Peatoimetaja: Leho Männiksoo tel. 56 498 225; e-post ajakiri@skaut.ee
Toimetajad: Annika Träss tel. 51 993 628; e-post annika.trass@mail.ee
Deivis Treier tel. e-post 5 275 333, deivis.treier@mail.ee

Karolin Lillemäe tel. 56 913 430, e-post karolin.lillemae@mail.ee
Toimetuse sekretär Hele-Mai Madisson tel. 6 466 530,
e-post info@skaut.ee
Kujundus-küljendus: Gädvi Tammann tel. 56 913 962

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid toimetada ja lühendada.
Fotoid ja käsikirju ei tagastata.
Ajakirja „Eesti Skaut” toimetusele tanab kõiki kirjasatjaid ja autoreid.
Ootame uusi kaastöid.

Ootame kirjutajaid, pildistajaid, joonistajaid kui ka lihtsalt sündmustest teavitajaid.
Kaastööd saata postiaadressil: pk 260; Tallinn 10503 või e-post info@skaut.ee
Järgmine number ilmub kevadel . Ole valmis juba täna!
Esikaane foto: Kristjan Pomm

trükitud triibus |

ESÜ XIII ÜLDKOGU

24. novembril toimus Tallinnas ESÜ üldkogu koosolek, kus said valitud ka uued ESÜ peastaabi liikmed, sest ametiaeg sai täis senisel vanemskauditööala juhil skm. Heikki Mutsol, välissekretäri nskm. Tanel Peetsil ja infojuhil nskm. Mikk Leedjärvel. Kuna nskm. Sirje Pool kandideeris infojuhi kohale, siis tuli valida ka uus hundutööala juht.

Üldkogu valis vanemskauditööala juhiks nskm. Ott Pruulmanni, välissekretäriks skj. Kadri Heina, infojuhiks nskm. Sirje Pooli ja hundutööala juhiks sai skj. Valdik Kask. Revisjonikomisjoni valiti tagasi nskm. Sten Luik ja skj. Kadri Heina asemele skj. Jekaterina Beljatskaja. Aukohtu esimeheks on nüüdsest nskm. Mairi Saar ja aukohtu liikmeteks skj. Nele Hendrikson ning skj. Aat Sarv. EGL ja ESÜ SA juhatuses jätkab nskm. Aune Suve ja nõukogus Tiit Anmann.

Lisaks kinnitati üldkogu koosolekul ESÜ aastaruanne, tuleva aasta tegevuskava, 2008-2013 arengukava, põhikirja ja järgmiste erijuhendite muudatusettepanekud: vorm ja sümbolika; edutused ja aunimetused; piirkondlikud infopunktid ja skaudijuhi eetilise käitumise alused. Toetust ei leidnud ettepanekud ürituste korraldamise erijuhendisse. Võeti vastu 2008/2009 liikmemaks ja 2007/2008 eelarve.

Teistkordselt anti välja ka Aasta Skaudijuhi Stipendium, mille seekord pälvis noor hundujuht Liina Land Tartu Ilvese lipkonnast.

Õhtul toimus Mustpeade Majas pidulik vastuvõtt, et väärikalt lõpetada skautluse juubeliaasta ning tänada kõiki, kes aitasid kaasa 100. aastapäeva ürituste korraldamisele. Tänuväärseks said need tublid abilised villase omanimelise lõkseteki *Skautlus 100* sümbolikaga. *Skautlus 100* üritustesarja eestvedaja nskm. Sirje Pool ning skm. Kristjan Pomm, nskm. Jüri Ehandi ja nskm. Aune Suve said lisaks lõksetekile ka omanimelise pussi, sest nende panus oli väga tähelepanuväärne aastapäeva ürituste teoks saamisel.

Vasakuga, skm. Siimon Haamer
peaskaut

ELAV RAAMATUKOGU RIIGIKOGUS

17. oktoobril 2007 oli avatud riigikogus "Elav Raamatukogu". See kujutas endast kohaletulnud erinevate valdkondade inimesi, kes vastasid "raamatu" laenaja küsimustele. Ka ESÜ oli esindatud "elava raamatuga" millel minek oli – üllatus, üllatus – SKAUT.

Raamat SKAUT (Valdik Kask) oli ka esimeste seas, kes laenutusest võeti. Skauti "sirvis" Imre Sooäär. Sooäär on enne kokku puutunud skautidega Kanadas. Peamine asi, mis laenutajat huvitas, oli teema "Skaudid ja nende tegemised tänapäeval". Lisaks julgustas Sooäär skaute ennast rohkem avalikkusele näitama ja julgelt küsima abi ja koostöövõimalusi riiklikelt ühendustelt ja organitelt.

Ta oli ka huvitatud mõne skaudilaagri külastamisest. Kuigi Imre Sooäär oli ainuke ametlik "laenutaja" (vastavalt Elava Raamatukogu eeskirjadele, mis olid sarnased tavalise raamatukogu reeglitele) oli huvilisi ja vestlejaid raamatuga SKAUT rohkem. Tehti intervjuusid (Delfi.ee, Postimees jne.) ning oli ka muid huvilisi, kes esitasid lihtsalt mõne küsimuse.

Lõpupoole oli "raamatutel" võimalus ka ise "laenutada raamatuid". Skaut vestles raamatuga "Eesti venelane".

Skj. Valdik Kask,
Elav Raamat SKAUT

AASTA VABATAHTLIKENA TUNNUSTATUD SKAUDIJUHID

5. detsember oli rahvusvaheline vabatahtlike päev ja seoses sellega on Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus koostöös Avatud Eesti Fondi Balti-Ameerika Partnerlusprogrammiga juba kolmandat aastat järjest korraldanud aasta vabatahtlike tunnustamist. Käesoleval aastal tunnustati ennekõike vabatahtlikke eestvedajaid, kes on innustanud ja kaasanud teisi osalema. Esitatud 100 ettepaneku seast valis aasta vabatahtlikud komisjon, mis koosnes vabaühenduste, avaliku sektori, meedia ja ettevõtete esindajatest.

Ülimalt hea meel on teada anda, et sel aastal on 50 tunnustuse pälvinud vabatahtliku seas kolm Eesti Skautide Ühingu skaudijuhti. Aasta Vabatahtlik 2007 tiitli, rinnamärgi ja aukirja saavad sel aastal meie endine peaskaut ja praegune avalike suhete juht Kristjan Pomm, Rapla Päästeskaudide eestvedaja Tarmo Tammus ning Ökoskaudide juht Deivis Treier.

Õnnitleme! Hä-hä-hästi tehtud!

Nskm. Sirje Pool, ESÜ infojuht

KANDERSTEGI ROOSAKAD

Leandra Guindy Šveitsist

Roosakas*, inglise keeles „pinkie”, ladina keeles „animus rosa” on olend, kes eksisteerib väikeses Kanderstegi-nimelises külakeses Šveitsi Alpides. Ta tuleb maailma erinevatest paikadest ja elab Kanderstegis kas kolm kuud (lühiajaline töötajaskond) või pikemaajaliselt alates neljast kuust kuni kolme aastani (pikaajaline töötajaskond). Seal ta töötab, KISCis (Kandersteg International Scout Centre), et hoida elus Baden-Powelli unistust püsivast mini-jamboreest. Roosakas on väga sotsiaalne, avatud meelega ja suhtlemisaldis olend, kellele meeldib skaudikeskuses või väikeses mägikülas õhtuti ringi liikuda, viibida teiste seltskonnas, kes kuuluvad samuti suurde, tervet maailma hõlmavasse liikumisse, nagu ta isegi. Skaudikeskuses töötab ta erinevates osakondades nagu köök, maja, laagriala või programm.

Köögis valmistab Roosakas süüa koos toitlustajaga, et toita teisi Roosakaid ja loomulikult külalisi, kes tulevad skaudikeskusesse laagrisse, puhkama, konverentsile jne.

Majas võivad tööd olla väga erinevad ja sõltuvad tihtilugu aastaajast. Suvi ja talv on kõrghooajad, mis tähendab meeskonnale paljude külaliste registreerimist, tubade ettevalmistamist, majakese koristamist. Kevadel ja sügisel, kui külastajaid väga palju pole, kuid mõned siiski, tegeleb ta maja sügavpuhastusega ja teiste asjadega, mis on vaja ära teha.

Ettevalmistus- ja hooldustöödena hoiavad Roosakad laagriala korras, teevad küttepuid, mida on vaja keskuse kütteks ja kõiki nii õue kui tubaseid remonttöid.

Programmi osas valmistavad Roosakad ette ja viivad läbi mänge ja palju teisi tegevusi nagu matkamine, mägironimine, talvel suusatamine skaudigruppidele ja näitavad külalistele majakest.

Roosakad, kes töötavad keskuses kolm kuud, vahetavad rotatsiooni korras osakondi, kus nad töötavad, nii et nad

saavad kõiki töid proovida ja neil ei teki tüdimust. Seetõttu võib Roosaka töö iga päev vahetuda, vastates ühel päeval telefonile, mis on väga põnev ja hooaja alguses veidi hirmutav, või koristada järgmine päev mägimajakest, mis pole sugugi nii põnev, kuid võib olla koos hea seltskonna ja muusikaga väga lõbus!

Üks normaalne Roosakas saab hakkama kohvi, Nutella ja tüüpilise šveitsi juustufondüüga ning mida iganes toitlustaja pakub. Aga loomulikult on paindlik toitlustaja harjunud kõikide erinevate toitumisharjumuste ja -eelistustega mis ühel inimesel võivad olla.

Õhtuti ja vabadel päevadel uurib Roosakas Kanderstegi ümbruse mägesid, ilusaid Šveitsi linnu, aga ta võib olla ka väga laisk ja lihtsalt nautida oma vaba päeva skaudikeskuses.

Kui Roosaka aeg Kanderstegis saab läbi, siis läheb ta tagasi koju või kuhu iganes ta minna tahab ja ei unusta kunagi Kanderstegis veedetud aega koos kõikide teiste Roosakatega ja paljud neist tulevad nii tihti kui võimalik tagasi skaudikeskust külastama.

Tõlkis Hele-Mai Madisson
Eesti Skaut toimetuse liige

Nagu nüüd teate, on keset Šveitsi Alpe väike küla Kandersteg, kus asub Skautide Maailmaorganisatsiooni skaudikeskus. Küla lõunapoolisel serval leiab 17-hektarilise laagriala, kus on majutusvõimalus kuni 250 inimesele kahes mägimajakases ja telkimisvõimalus kuni 1200 laagrilisele. Skaudikeskus on töös aasta läbi ja seda külastab keskel läbi 10 000 noort rohkem kui 35 riigist igal aastal.

Kanderstegi skaudikeskus toimib suuresti tänu vabatahtlikele, kellel on võimalus seal töötada kas lühiajalise (kolm kuud ehk üks aasta aeg) või pikaajalise (alates neljast kuust kuni mitme aastani) vabatahtliku töötajana.

Kuidas saab Kanderstegi vabatahtlikuks? Peamisteks tingimusteks on olla vähemalt 18-aastane skaut, kes oskab suhtlemistasandil inglise keelt. Rohkem infot saad tõsise huvi korral Eesti Skautide Ühingu büroost.

Hele-Mai Madisson, foto KISC arhiiv

*Nimetuse „roosakas” on Kanderstegi skaudikeskuses töötavad vabatahtlikud saanud roosat värvi T-särkide järgi, mida nad kannavad.

RAADIOJAMBOREE JOTA 50

Regiskaudid ja Rakvere (Tarvad) nii hundud kui skaudid võtsid 20.–21.10.2007.

a. Rakvere Avatud Noortekeskuses osa ülemaailmsest skautide kokkutulekust raadio teel – Jamboree On The Air 50.

ETTEVALMISTUS

Esimeseks etapiks oli leida vabatahtlik raadioamatöör, kes on nõus läbi viima Rakvere skautidega kahepäevast viiekümnendat

ülemaailmset skautide üritust Raadiojamboree (Jamboree On The Air e. JOTA). Tallinna JOTA organiseerijatel õnnestus leida onu Tiit Leemets, kes tööpoolest oli oma ala meister ja mõnes asjas nii sees, et kui eestikeelset vastet tahtsime milleski saada, siis vastet nagu ei leidnudki. Suuremas osas siiski saime oma küsimustele vastused. Järgmisteks etappideks oli organiseerida pisikesed koolitused, kus skaudid saaksid pisut teadmisi raadioamatöörlustest ja esmased oskused sidepidamiseks välismaailmaga. Koosviibimisi korraldasime kaks, ühe neist koos Tiiduga ja teise omavahel, kasutades Tiidu poolt jagatud materjale. Päev enne JOTA-t sai koos suuremate skautidega ja Tiiduga Rakvere Avatud Noortekeskusest veetud antenn umbes 50m eemal asetseva Tsentrumi katusele. Kuna antenn oli 40 m pikk, tuli puuduv osa asendada pesunööriga. Üles see antenn igatahes sai, kuigi põnevaid vahepalasisid oli kõvasti. Ja suur tänu Tsentrumi omanikele, kes meile lahkelt võtme andsid, et me katusele ekstreemsporiti saaks minna tegema.

Aga ega siis meie ei teadnud, et kesklinnas raadioamatöörlustega tegeleda on üks päris imelik asi. Selle saime teada alles siis, kui reede õhtul aparadi käima panime ja kõlaritest häält kuulsime, mis oli suhteliselt sarnane puude saagimise jms häirivale mürale. Õnneks saime ka ühenduse paari raadioamatööriga Eestist; Hiiu- maa, Pärnu-Jaagupi, Kilingi-Nõmme, Vinni ja Jõgeva.

JOTA I päev

Alustasime 20. oktoobril kell 08.30 siis, kui onu Tiit lülitas sisse raadio ja esimese kutsungi Rakvere Noortemajast teele lasi: „Kõigile, kõigile, kõigile, siin ES4JOTA, siin ES4JOTA, Jamboree On The Air!“. Laupäeval oli esimene ühendus Tšehhimaaga. Kahjuks küll mitte skautidega, aga vähemalt meeldiva härrasmehega, kes soovis Eesti skautidele jõudu ja jaksu. Järgnevalt õnnestus ühendus saada omadega – Tallinnaga ja JOTA Eestipoolse organisatori Deivis Treieriga. Kell 12.00 saabusid kohale ka Rakvere hundud (7-10-aastased), skaudid olid juba eelmisel õhtul noortemajas maabunud. Toimusid kohe pesadevahelised mängud ja võistlused, teadmiste vahendamised raadioamatööruse alal ja küsimuste-vastuste ring Tiiduga. Avasime JOTA ka piduliku skautide hümni laulmisega ja torma-

sime raadio kallale, kuid nüüd saime selgeks asja, et kui järgmine kord JOTA-ga liitume, siis oma jaama püstitame kusagile kaugele asustamata punkti, sest Rakvere kesklinnas kuulub raadiost (vestlusaparaadist) kõike muud kui teist skauti ükskõik kust riigist. Pidasime vapralt vastu 17.00, siis otsustasime oma piinad lõpetada ja uuesti alustada järgmisel päeval 21.10.07 kell 08.00, lootsime et siis pole kaubandus veel oma aparate võimsalt tööle lülitanud. Ega siis midagi, otsustasime sünnipäevalapse auks ka tordi lahti lõigata, laulda üks sünnipäevalaul, korraldada viktoriini, anda jälle mõned ülesanded pesadele teemal „jälgi tulevikku“ ehk mida jätta JOTA-listelt aastast 2007 tulevatele põlvedele, täpsemalt 2057. aastal toimival JOTA-I osalejatele.

JOTA II päev

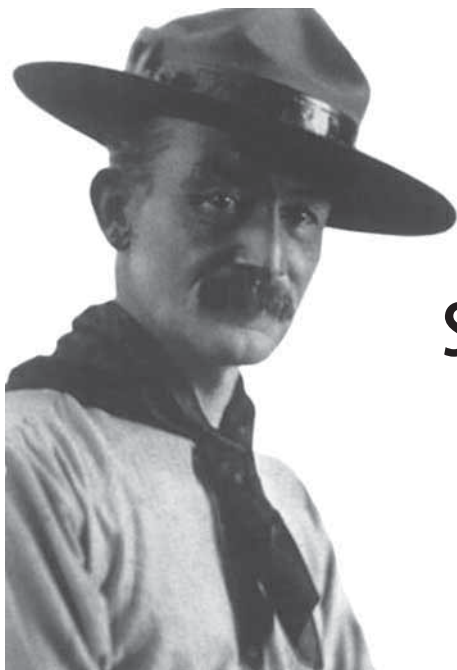
Alustasime koos Tiiduga, kes kõigepealt teatas, et kodus metsade vahel oli ta ühenduse saanud Araabia mingisuguste jaamadega. Meil Rakvere kesklinnas jätkus vanaviisi, kuni kell 10.00 õnnestus ühendust saada Hollandi skautidega, Tšehhi skaudiga, Inglismaa skautidega Nothinghami metsadest. Tegime koos Tiiduga ka ühe mängu hundudele, et neil õnnestuks ilma mürinata sidet luua. Tiit võttis käsiraadio, ronis keldrisse ja läkski lahti ja kõik, kes soovisid, said ülevalt Tiiduga sidet luua ikka muudkui: „Kõigile, kõigile, siin ES-4JOTA Jamboree on the air!“ Vähemalt said kõik tunde, mis on raadio teel inimestega ühendust pidada, küll juba tuttava inimesega, aga mis siis ikka. Side sai peetud.

LÕPETUSEKS

Ära roni sidet pidama linna tehnika keskele, mine loodusesse! Seda ka Rakvere Tarvad järgmisel aastal 51. JOTA-l teevad. Nii et hoiame sidet: „Kõigile, kõigile, kõigile, siin ES-4JOTA, ES4JOTA, Jamboree On The Air, Rakvere skaudid.“

Regiskaudid, Rakvere Tarvad ja skj. Andres Lillemägi

SKAUTLUS 100

ÜLEMAAILMSE SKAUTLUSE LOOJA

4

Minu arvates on mees, kes püüab poisse kaasata kasulikku harrastusse, nagu kalamees, kes püüab kalu... seepärast kasutabki ta sellist sööta, mis kaladele meeldib.
(Robert Baden-Powell)

Aastal 1876 seisis 19-aastane Bi-Pi küsimuse ees – mis saab edasi? Kool oli seljataga. Teda ennast huvitas minna Aafrikasse misjonäriks. Teiseks oli tal kõvasti annet näitlejaks saada. Suguvõsa hea nimi aga nõudis õpingute jätkamist Oxfordi ülikoolis. Ta prooviski sinna sisse saada, aga ebaõnnestumine tõstis kodus üles korraliku tormi. Oli ju tema isa tuntud ja austatud teoloogia ja geomeetria professor samas ülikoolis ja kuidas siis tema poeg äkki sisseastumiseksamitel läbi pörus?!

Aga suguvõsas olid ju ema poolt vanaisa admiral Smith ja onu kolonel Smith, kelle karjäär sõjaväes ei jätnud midagi soovida. Nii pööratigi pilgud armee suunda, ehkki Bi-Pi polnud sõjaväelase elukutsele mõelnudki. Sihiks sai pääsemine tunnustatud eliitohvitseri tootvasse Sandhursti Sõjaväeakadeemiasse. Sinna oli suur tung ja sisse sai ainult 40 meest.

Eksamid oli kahes väeliigis – ratsavägi ja jalavägi. Bi-Pi otsustas teha läbi mõlemad katsed. Kõigi rõõmuks ja uhkuseks sooritas ta need nii hiilgavalt, et tõusis kuue parima hulka, jättes endast maha sadu armeesse pürgijaid. Rahu oli kodus jalule seatud, torm möödus. Pere pühitses Stephe edu.

Kuue esimese hulka jõudmine säästis Bi-Pi kaheaastastest kursustest sõjaväe akadeemias ja viis ta kohe otse sõjaväeteenistusse alamleitnandi auastmes. Jäi vaid valida väeliik. Seegi oli perekonna nõukogule otsustada, sest ratsavägi nõudis ohvitserilt suuremaid kulutusi. Lõpuks otsustati kallima, aga hiilgavamalt karjääri pakkuva ratsaväe kasuks.

Nii algas tema teenistus 13. husaarirügemendis. Paar nädalat hiljem, täpsemalt 30.10.1876, alustas alamleitnant oma uut elu, määratuna teenima Indiasse.

See vastas igati tema lootustele, näha maailma, nagu ta oli unistanud seda teha saavat misjonärina. Briti koloniaalarmees teenimine aga andis talle veelgi suuremad perspektiivid kohtumisteks erinevate inimeste, rahvaste ja rassidega.

Detsembrikuu kuuendal päeval astus ta Bombays India pinnale. Oli alanud tema ümbermaailmatk läbi

seikluste ja ohtude, uudsete olukordade ja raskuste, mis vältas kokku kolmkümmend aastat.

Alamleitnandi palk ei lubanud priisata, vaid pigem kutsus tagasihoidlikkusele.

Bi-Pi aga leidis lississetulekuid oma joonistamis- ja kirjutamisoskustest, tehes kaastöid ajalehtedele. Oma sissetulekutega pidas ta üleval head ratsut, kes oli talle sõbraks ja võistluskaaslaseks ka ratsaspordis.

Teame, et Bi-Pi teenis Briti armees alates alamleitnandi astmest ja lõpetas kindralleitnandina. Tema kohta on kirjutatud, et ta oli sõjamees, kes ei ihaldanud sõdida. Pigem näitab tema elulugu, et ta vältis kokkupõrkeid igati ja pidas lahinguid riikidevahelistes suhetes poliitike ja valitsejate ebaõnnestunud tegevuse tagajärjeks. Tema eesmärgiks oli ka kõige keerulisemates olukordades ja suhetes saada eri rassi, keelt ja rahvust esindavad inimesed üksteist mõistma, austama üksteise kombeid ja kultuure, surumata teistele vägisi peale oma töökspidamisi kuni verevoolamiseni välja. Ta oli kindel, et sellist suhtumist tuleb kasvatada inimestesse just noorusest alates, sest tulevik langeb igal pool ikka varem või hiljem sugupõlvade vahetudes noorte kätte, kes muudavad maailma oma näo järgi. Nii on maailma asjad kord seatud. Seepärast pidas ta noortest lugu ja noored vastasid talle samaga.

Tihti kogunesid tema väeosa ohvitseride lapsed tema ümber ja ta mängis, laulis ja tembutas koos nendega. Ta veetis aega ka maa päriselanike lastega ja koges, et lapsed on kogu maailmas ikka kõigepealt lapsed, vaatamata ihuvärvile, usule või rassile. Ta nägi nendega tegeledes, kuivõrd arenemisvõimeline on noor inimene, kui teda õigele rajale suunata, teda õpetada ja talle anda suund ise oma mõtlemist ja mõttemaailma arendada. Briti ratsaväes oli ta ju isegi veel alles noor, kuid on teada, et teda austati kohe esimestest päevadest alates. Kuna ta ei olnud läbi teinud Sandhurstis kursusi, pidi ta osa võtma väeosas korraldatud kursustest, kus ta paistis kohe silma sedavõrd, et ta ülendati nende järel kohe leitnandiks.

RÜÜTELLIKKUS TEISTE SUHTES

Jätkame katkendite avaldamist
Robert Baden-Powelli skaudiraamatust
„Scouting for Boys“.

ISETUS

300 aastat tagasi elas inglise seikleja kapten John Smith, kellega oli raske läbi saada, sest ta oli võidelnud igas maailma paigas ja korduvalt haavata saanud, aga ta oli ka heasüdamlik. Üks tema lemmikväljenditest oli „Me ei sündinud iseenda jaoks, vaid selleks, et teistele head teha“ ja ta järgis seda reeglit kogu oma elu, sest ta oli täiesti isetu.

ENESEOHVERDUS

Kuningas Richard I, kes oli Briti Impeeriumi üks esimesi skaute, jättis oma kuningriigi, pere ja kõik, et minna võitlema kristluse vaenlaste vastu. Ta oli eemal mitu aastat, mistõttu ta peaaegu kaotas oma riigi, sest ta vend proovis jõuga tema trooni üle võtta. Palestiinast sõdadest tagasi pöördumisel võttis Austria kuningas ta kinni ja pani vangi, kus ta viibis 12 kuud. Rändlaulik Blondel, kes arvas, et kuningas on kuskil vangistatud, käis Euroopas vanglate ümber ringi tema lemmiklaule laudes, kuni talle seest vastati; nii leidis laulik kuninga ja sai lõpuks ta vabastatud. (Vt „Talisman“, Sir Walter Scott).

Kuid eneseohverdust leidub meie seas ka tänapäeval. 18-aastane noormees Currie nägi väikest tüdrukut Clydebankis läheneva rongi ees raudteel mängimas. Ta proovis tüdrukut päästa, kuid jalgpalli mängides saadud vigastuse tõttu ei jõudnud ta teda raudteelt ära saada. Rong sõitis mõlemale otsa ja nad surid.

Kuid Currie õilis katse on tulevaste skautidele rüütellikkuse näide. Ta ohverdas ennast last päästa üritades. Skautidelt on üle 1800 õilsusejuhtumi elupäästmises. Üks sellistest juhtumitest oli julge Donald Smith, 4 Ealing Troopist, kes sukeldus kanalisse, et päästa uppuvat poissi ilma oma riskile mõtlemata. Ta ise uppus, kuid ta kangelaslik tegu andis ta kaaslastele suurepärase näite söakusest ja eneseohverdusest.

LAHKUS

„Lahkus ja leebus on suured voorused,“ ütleb üks vana hispaania vanasõna. Üks teine ütleb: „Tee teine ilma vaatamata, kellele sa teene teed“. See tähendab kõigi suhtes lahke olemist, nii suurte kui väikeste, nii rikaste kui vaeste vastu.

Rüütli juures oli oluline, et ta alati oli rahva vastu lahke ja tegi heategusid. Ta ettekujutus oli, et kõik peavad surema, kuid kõik peaksid otsustama, et enne selle aja saabumist peaks midagi head tegema. Seepärast tee seda kohe, sest ei või iial teda, millal sured.

Nii on ka skautidel üheks seaduseks vähemalt ühe heateo tegemine päevas. Ei ole oluline, kui väike see heategu on, kui see on kasvõi vana naise aitamine kompsu kandmisel või lapse üle rahvast täis tee juhtimine või vaestele poolepennise annetamine. Elus peaks iga päev midagi head korda saatma ja selle reegli täitmisega peaks juba täna alustama ja ei tohi seda elu lõpuni unustada. Pea meeles seda sõlme kaelarätil ja skaudimärgil – need on sulle meeldetuletused, et heategu teha. Ära tee heategu ainult oma sõpradele, vaid ka võõrastele ja oma vaenlastele.

Kui jaapanlased 1905. a. Port Arthuris venelasi võitsid, said jaapanlased nende kindluste lähedale pikki sügavaid kaevikuid kaevates, kuhu venelased tulistada ei suutnud. Ühel hetkel olid nad nii lähedal, et ühel vene sõduril õnnestus visata kiri jaapanlaste kaevikusse. Kirjas ütles ta, et ta tahtis saata teadet oma emale Venemaale, kes ta pärast väga muretses, kuid nüüd, kus Port Arthur oli kõikidest ühendustest ära lõigatud, anus ta jaapanlasi, et nood teate tema eest edasi saadaksid, kaasa pani ta kirja oma emale ja kuldmündi kulude katteks.

Jaapani sõdur, kes kirja leidis, tegi, selle asemel, et kiri puruks rebida ja raha endale jätta, seda, mida iga skautki teeks – viis selle oma ülemale ja ülem saatis venelase teate telegrammina sõduri emale ja viskas teate ka tagasi vaenlase kindlusesse, et anda teada, mis ta teinud oli.

Seda koos teiste rüütellikkuse juhtumistega mõlemal pool kirjeldab Richmond Smith raamatus „Port Arthuri piiramine ja langemine.“

HELDUS

Mõnele inimesel meeldib oma raha kokku koguda ja seda mitte kulutada. Säästlik on hea olla, kuid on hea anda ka raha sinna, kus seda vaja läheb, sest tegelikult on see üks raha kogumise mõte. Olles headtegev, ole ettevaatlik, et sa ei langeks võltsheategevusse. Pean silmas seda, et on väga lihtne ja lohutav anda penn vaesele tänavakerjusele, kuid sa ei peaks seda tegema. See vaene kerjus võib 99 korral sajast olla üks läbinisti vana petis ja penni andes julgustad teda ja teisi oma teguviisi jätkama. Võib-olla ja arvatavasti on ka sadu tõeliselt vaeseid ja õnnetu inimesi peidus, keda sa kunagi ei näe, kellele see penn oleks jumala kingitus. Heategevusorganisatsiooni Selts teab, kus nad on ja kes nad on, ja kui sa annad oma penni neile, viivad nad selle sinu eest õigesse kättesse.

Sa ei pea olema rikas, et olla headtegev. Paljud rüütliid olid vaesed. Vahepeal kandsid mõned neist oma vapina pilti kahest rüütlist samal hobusel ratsutamas, mis tähendas, et nad olid liiga vaesed, et kummalgi oma hobune oleks.

SÕBRALIKKUS

Suurim erinevus koloniaalse bušmani ja kojujäänud briti vahel on see, et koloniaalmees kannab lühikesi varrukaid, kui teine on samas kurguni kinni nõõbitud, aga nende iseloom on põhimõtteliselt sama. Kolooniaelanik on avatud ja rõõmus samal ajal kõigiga, samas kaldub britt pigem ennast oma naabrite eest mantlisse sulgema ja vajab palju kutsumist, enne kui sõbralikuks saab. Vaba, värskes õhus ja särgivarrukatega kolooniaelaniku harjumused vabastavad sellest ja elu on palju meeldivam kõikidele ümbritsevatele. Skaut peaks alati meeles pidama, et ta on nagu kolooniaelanik ja nagu Kim peaks ta olema „kogu maailma sõber“.

Ära lase sõbralikkusel ennast rumaluse juhtida, nagu Suurbritannias tavaks on saanud, nagu oma raske tööga teenitud säästude tuulde loopimine, et sõpradele välja teha.

ANTON ÕUNAPUU KARIKAVÕISTLUS TOIMUS JUBA 5. KORDA

10. novembrilt toimusid juba 5. korda Eesti Skautide Ühingu Skaudioskuste võistlused Anton Õunapuu karikatele.

Sellel korral oli tegemist matkaga rabas ehk siis alustati Albu vallas Järva-Madise külas 1896. aastal ehitatud vallamaja juures ja lõpetati Simisalu soosaarel, kokku 6 km. Rajale olid vahelduseks tegevusi jagamas Kõrvemaa lipkonna tänased vanemskaudid ja juba skautlusest muidu eemale jäänud tublid Kõrvemaa lipkonna toetajad.

Võistlusele registreeris 8 võistkonda: 2 Siili lipkonnast, 2 Ilvese lipkonnast, 1 Raasiku lipkonnast, 2 Ökoskautidest, 1 Kõrvemaa lipkonnast, lisaks neile otsustas raja läbida ka Ilvese lipkonna juhtide meeskond. Kõik olid väga tublid ja jõudsid ilusti lõpujoonele, vahepeal tuli

neil aga näidata oma vilusmust KIMi mängus, sõlmede tegemises, esmaabi andmisel, skautluse teemaliste faktide teadmises (ristsõna), Eesti kaardi tundmises, loomade jälgede äratundmises, skaudi hümnid laulmisel, köidiste tegemisel, jõe laiuse mõõtmisel, lõkketüüpide tundmises ja tule tegemisel, telgi püstitamisel ning skaudiseaduste teadmises.

Võistlus sai väga tasavägine. Kuid korraldajate rõõmuks jõudis karikas juba 4. korda Kõrvemaa lipkonna kätte.

Täna kõik osalejaid ja punktis olijad, eriti Ingrid Liivakut, kes aitas kogu programmi ülesehitamisel.

Nskm. Aune Suve,
ürituse peakorraldaja

Eesti Skautide Ühingu ajakiri – jõuluku 2007

Fotod: Liina Land

SKAUDID MÄGEDES

VÄIKE MEENUTUS SUVEST

Olles kasvanud mägitarkajatest vanemate lõputute jutustuste saatel põnevatest seiklustest, kohtumistest ja kogemustest salapä-rastes mägedes rõõmustasin üliväga, kui kuulsin, et Heikki Mutso eestvedamisel toimub kaugmatkaja koolitus, mille eesmärk on viia skaudid mägedesse! Juba mai alguses kogunes väike grupp skaute Karula veskisse Viljandimaal, et osa võtta koolituse esimesest teoreetilisest osast ning omandada teadmisi füüsilisest, vaimsest ja materiaalsest ettevalmistusest reisiks ja mägede topograafiast, matkatak-tikast, mägedes liikumisest ning sellega seotud ohtudest, riskidest ning nende ületamisest. Lisaks sai veskimüüri harjutatud köietööd ja ronimistehnikaid ning tutvuda tulevaste matkakaaslastega. Ja ei läinudki palju aega mööda kui saabus 26. juuni – aeg haarata oma pakitud seljakott ning asuda teele.

ESIMESED KOGEMUSED

Reisigrupp jäi planeeritust pisut väiksemaks. Lisaks korraldaja Heikkile, matkagrupijuhi Valdo Kangurile ja tema kahele abilisele sõitsid Slovakkiasse mägesid avastama veel 14 skauti üle Eesti. Mat-kaseltskond mahutati kahte 9-kohalist väikebussi, mis olid meie koduks kahel esimesel Slovakkia poole liikumise päeval. Teise päeva õhtuks jõudsimme oma sihtmärgini – Tatratesse. Järgnesid matkapäe-vad, mis nägid üldjoontes välja üsna sarnased – hommikul varane äratus (eriti kõõgitoimkonnale), pudrusöömine, pakkimine, seejärel sõit mõne raja alguspunkti, päev otsa matkamist mägedes, kerge lõunaeine, hilisõhtuks tagasi busside juurde, sõit kämpingusse (kuna Slovakkias ei või metsikult ööbida), laagri püstitamine, õhtusöök ja tuttu. Esimestel päevadel tegi grupijuht meile kerged soojendavad ekskursioonid Madal-Tatratesse, Sulovi mägedesse, seal paikneva-tesse kunagise mungakloostri varemetesse ning Sucha Bela kanjo-nisse. Tutvusime erinevate maastikelementide ja matkatehnikaga ning katsetasime oma varustust. Boonuseks olid hingematvalt kau-nid vaated, mida sai kõigi kaasas olevate aparatuuridega eri nurkade alt ka jäädvustatud. Edasi läks matk Kõrg-Tatratesse, üha raskemaks ja ühtlasi ka kaunimaks.

Võtsime ette retke mööda Mala Studenta Dolina orgu Teryho Chatasse (mägiõnn 2015m kõrgusel), kus osa grupist pidi raskete il-maolude (kivivaringud) ja halva varustatuse tõttu tagasi pöörduma. Ülejäänud, tugevamate grupp, tegi seal oma esimese kuruületuse ja tuli tagasi mööda Velka Studenta Dolina orgu. Kaks päeva möödu-sid tippuõhusudele, püramiidikujuline Krivan (2495m) ja Poola piiril asuv Rzy (2499m). Mõnel päeval tuli ronida-ronida-ronida nõrke-miseni palava päikese käes, teine päev marssisime vihmas. Aeg-ajalt oli nii mõnelgi grupi liikmel tunne, et enam ei jõua, ei jaks, ei taha, kuid virinat ei olnud kuulda ja mindi edasi uusi elamusi saama.

TOPELT RÕOMUD

Üks päev oli vahepeal ka lõdvestuseks ning kaljuronimise har-jutamiseks Jasna Narodny Rahvuspargis. Kaunid vaated võimsatele mäemassiividele, väikestele küladele, rohekatele orgudele ja tillu-kestele sini-sinistele järvekestele oru põhjas kaalusid topelet üles igasugused raskused. Tunne, et oled kõrgel, lausa pilvede kohal, kal-juendil, kust iga hetk võib lihtsalt pea ees sügavikku kukkuda, andis adrenaliini ja jõudu edasi rühkimiseks.

Avastasime elu pisikesed rõõmud, kui hästi maitseb toit peale pikka matkamist, kui mõnus on lihtsalt kasta varbad jääkülma mägijärve, kui hea on lonksuke vett ja kui palju jõudu see võib anda.

Grupijuht oli igati positiivne, täis energiat ja kogemusi-õpetusi, mida meiega jagada. Reis oli hästi organiseeritud ja pakkus vahe-

peal ka väikeseid lõdvestumise võimalusi: kerged linnaekskursioo-nid, kardisõit, lõpetuseks käik Slovakkia (ühtlasi ka Lääne-Euroopa) suurimasse karstikoobastesse, Tatarlandia veeparki ning kohalikku seiklusparki.

Seekordne Slovakkia reis oli esimene ja kergeim osa neli aastat kestvast koolitusest, mille eesmärgiks on valmistada ette noori mat-kagrupijuhte, instruktoreid, kes oleksid iseseisvalt suutelised pla-neerima, korraldama ja vajadusel majandama kaugmatku, tegema head meeskonnatööd, võtma kõige seonduvaga täit vastutust ning arendama end nii füüsiliselt kui erinevates tehnikates. Kaugmatkaja koolitus jätkub juba järgmisel kevadel ja suvel, siis saab sihiks ennast edasi arendada ning vallutada Itaalia Dolomiite.

Mägedest võib leida huvitavaid asju. Mõni leiab põneva kivi või huvitava taime, mida tasku pista. Mõni leiab tõeliselt head sõbrad. Mõni leiab iseennast. Kogemused, mida võib saada mägedest on ai-nulaadsed ja neid ei vahetaks ma küll mitte millegi vastu!

Nii et – valmistuma järgmise aasta juba märgatavalt raskemaks matkaks!

Aitäh ESÜ-le toetuse eest, ürituse mõtte autorile ja elluviijale, grupijuhi ja igati toredale matkaseltskonnale!

KATKENDID MATKAPÄEVIKUST

Esimesed kaks söidupäeva – bussi proovilepanek ja remont

...Edasi läks kõik suht sujuvalt – piiriületused, magamine, peatu-sed... kuni mingi hetk oli kuulda mingisugust vilinat oletatavalt esi-rataste piirkonnast. Esialgu jäi küll selgusetuks, kust see täpselt tuli ja vahepeal tekkis tunne, et selle bussiga me ilmselt enam kaugele ei sõida, kuid siiski, vilises mis ta vilises, aga pidas vastu järgmise päeva paranduseni... Ja üleüldse oli meie transiitil veel veidi puudujääke – makk ja plaadimängija ei töötanud, aga õnneks Euroopa raadio-jaamad olid päris kuulatavad... vahelduseks ehk isegi paremad kui meie kodumaised kanalid. Lisaks pidid poisid parandustööd tegema ka laelambi kallal, aga eks nad saidki siis end veidi mehisemalt tunda...

I matkapäev – tutvume mägedega

...Ärkasime juba 7 ajal, aga aeg lendab nagu ikka... nii palju seabimist on kuidagi... Tõsine protseduur on matkakotist kõike va-jalikku leida, lisaks veel telkide kokkupanek, söömine, nõudepesu ja muu selline... Esimesteks matkakohtadeks olid meil Sulovi mäed Madal-Tatrates. Seal saime turnida oma esimesed turnimised ja teha ilusate vaadete pilte. Eredalt jäid meelde mungakloostri varemed

mäe otsas (küll oli usklikel tollal alles hea elu), kus oli ka meie esimene kõrgem mäetipp – 663 m ja teeraja äärde jäänud nõ nunnade püha kivi, mis poistele kohe ette jäi. Tagasi bussi juurde tulime läbi rahuliku ja vaikse mägiküla ning joostes jõudsime bussi praktiliselt vihmaga üheaegselt...

II matkapäev – kanjoni läbimine

...Hommiuks oli taas jõuline puder lisanditega, mille Valdo geniaalselt üle soolastas. Veidike suhkrut sisse ja tulemus oli päris omapärane, kusjuures isegi söödav. Muidugi sai ka vahepeal tutvuda kohaliku külaga, mis, üllatus-üllatus, kubises mustlastest, eriti pisikestest mustlasjõmpskatest, kes õnnelike nägudega kulu põlema panid ja seejärel rõõmsalt minema lipsasid (bussiaknast nägime!). Liikusime mööda kanjoni Sucha Belale, 959 m kõrgusele mäele. Tee üles oli väga kivine ja märg, kuid adrenaliini jätkus, eriti kaljudest vertikaalsihis üles ronides, kuigi tegemist oli osaliselt „kaasaegse” ronimisega, sest abiks olid järsud ja libedad raudredelid. Üleval sai tavapärase kiire snäks võetud (leib, vorst, juust, muidugi veel ka keemiaime – energijoojgid) ja algaski uuesti rännak alla tagasi. Vahepeal sai ka teed lõigatud, mille peale Valdo ütles, et see on muidugi paha, kuna nii võib metsa panna, mida me kohe selle peale ka tegime.

Alla külla jõudes avastasime endis sisemise lapse – kiikusime siis kõik koos veidi laste eesliikiude peal. Veljol õnnestus olla veel eriti osav – hobueesel viskas ta lihtsalt seljast maha .. seda hetke õnnestus hästi ka Heikki kaamerale tabada ...

III matkapäev – veidi actionit

...Liikusime jalgsi mööda Mala Studena Dolina rada Zamkovskeho chatasse. Tee peal nägime ilusat koske, kus meie grupil lahvatas väikese jaapanlase fotomaania ja klõpsutasime hirmpalju pilte. Peale koske ootas meid ees esimene lumi kiirelt sulaval liustiku jäänusel. Raske oleks lumepall tegemata jätta ja sellega kellegi pihta mitte põmmutada. Üleval oli muidugi rohkem lund ja seal omandasime ka esimesed liustikul liikumise viisid ilma kassideta, sest hooletu libastumine korralikel liustikel võrduks pehmelt öeldes hakklihaga. Jõudes Teryho chatasse tegime mägiõnni juures veidi pikema pausi, söime seapekki ja muud jama, jõime kohalikku ürdisi, mis oli üllatavalt hea ning söime ka kohalikku hapukapsasuppi. Edasi üle Priečne Sedlo kuru (2350m). Kuru ületamine oli vaevaline – pikad ja kohati vertikaalsed ning libedad tõusud, kusjuures kasutasime varinguohtu tõttu esimest korda vaatlejaid. Olgu öeldud, et ilm halvenes järsult ja peale meid oli lubatud veel üks grupp inimesi samale rajale ja nad olid jäänud kivivaringu alla ning saanud tõsiselt viga (tagasi jõudes kuulsime). Kuru harjale jõudes avanes päris võimas vaade mägedele ja sai näha, kuidas pilved nende vahel tantsivad. Samuti nägime ka mägikitse, kellest siiani mägiõnnides ainult pildid ilutsesid. Peale kuruharja ületamist alustasime laskumist mööda tähistatud rada, mis oli samuti raske väsitav ja vägagi kivine. Tagatipuks hakkas vihma kallama nagu oavarrest. Aga seda me ju tahtsimegi, natuke actionit..

Olime väsitavast matkast küll üsna kurnatud, aga niipea, kui leidsime parklast kardiraja, laksasime raha kokku ja kukkusime rallima. Teisel seansil oli superrallimuti Kristiina kord, kes mõned pedaalid küll veits sassi ajas ja kardiga parkla peale tiirutama tahtis minna, aga kõik lõppes õnnelikult...

IV matkapäev – kaljuronimine

...Päev algas kämpingus peale tavaprotseduure ronimisvarustuse proovimisega. Narodny Rahvusparki parklast Jasna orus tegime väikese rännaku kaljudeni, kus panime üles kolm ronimisrada ja ühe laskumisraja. Seal olid ees juba ka kohalikud alpinistid. Mägironimine on tõepoolest väga lahe tegevus – kui ei usu, proovi ise! Üldse oli suurepärase ilm ja päev, meie kaljuronimine ja laskumine läksid FANTASTILISELT!

V matkapäev – Krivani vallutamine

...Mäletan peamiselt seda, et suurema osa ajast pidi astuma ainult ülespoole. Väsitav, tuleks rutem uus paus! Kui jõud hakkas lõppema, sai tehtud väike paus ja imetletud vaadet – seda ei näe mitte iga päev. Mingei hetk oli näha meie sihtmärk – püramiidikululine tipp, kuhu-

Eesti Skautide Ühingu ajakiri – jõuluku 2007

poole matkaliste väsinud jalakesed edasi pidid liikuma. Tõusu teine pool oli raske, ainult kõrged trepiastmed. Viimasel teelõigul enne tippu tuli kasutada juba ka käte abi, sest kaljusein oli lihtsalt kõndimiseks liiga järsk ja libe. Abivahendite, keppidega, ei olnud siin enam midagi teha. Vahel tuli mõte, et siia ma jäängi ja edasi ei saa, aga kaljupinda uurides hakkas siiski silma rada, mida mööda edasi rühkida...

...Väga tore! 2495m merepinnast oligi vallutatud. Tekkisid erinevad emotsioonid, et olen pilvepiiril ja samas ka maailma otsas. Mõned pildid ülevalt avanevast vaatest loodusele, lõunalöök (juba lähedaseks saanud saiake, kurgiviil, juustuviil ja energiabatoon) ning mõned minutid lihtsalt olemiseks, vaate nautimiseks...

...Allaminek oli kiire. Tihti tuli magus haigutus peale ning väga oleks tahtnud vahepeal pool tundi kanarbikul lesida. Vaatamata magusale väsimusele tuli astuda Valdo sabas ja jätkata koduteed. Bussi jõudes oli jalgades tunda väsimust, kuid sees oli hea tunne – tehtud!

VI matkapäev – Rysy tippu vallutamine

...Peab tõdema, et siia reisile tulim ma küll ette valmistumata. Eiline päev oli tõenäoliselt raskeim asi, mida ma üldse elus teinud olen. Tuli välja kah, et enamus grupist on mingisugused turbojänned. Muidugi oli tee üsna jube, aga seda suurem rõõm tuli tippu jõudmisest. Väga tore uus kogemus. Sugugi tore ei olnud Valdo õhtune teavitust, et kui homme ilma, siis on järgmise päeva menüüs peaaegu sama kõrge mägi, ainult et õige pisut kõrgem...

...Algus oli küll pisut karm, keegi oleks öösel matkasaabastele nagu tinast tallad valanud. Sama lugu ei olnud küll poistega, sest nende arvates oli sellele kergele tõusule tarvis kaasa võtta igasugu tráni koti täiteks ja koormuse tõstmiseks, lisaks otsustasid mõned poisid kohalikele lahkelt abistava käe ulatada ja täitsid seljakotid esimese mägiõnne juures lisapagasi – hapukapsa pakkidega, mille tassimise eest ülemisse mägiõnne (2250m) oli ette nähtud tassike sooja teed. Küllap inspireerisid neid eelnevalt nähtud karme kastilaadungeid tassivad lihaselised mägilased...

...Nii me siis ronisime seal rivis muudkui ülespoole ja ülespoole, tinasaapad kadusid juba kuskile kivide vahele, ja enne kui jõudsim väsida, ületasime Poola piiri ja astusime Rysy kuningriiki, kust avanes tänu imelisele ilmale hea vaade nii Poola kui Slovakkia lähedal asuvatele tippudele. Ja järsku olimegi tipus, läks hulluks fotografeerimiseks üksi, kaks ja grupiga, Eesti lipuga ja liputa, Poola poole ja Slovakkia poole, kõrgetest mägedest, rohkeatest orgudest, tilluketest mägiõjadest ja järvedest orupõhjas...

Viimane matkapäev ja tagasisõit

...Hommikul tuur Devánovi karstikoobastes – väga palju kristalliseerunud sambaid ja ilus elamus!..

...Järgnes sõit meie tulevaste majutuskohta, kus kõik endale voodid kohe ära valisid, kuid... Selgus, et tulevaseks majutuskohaks on hoopis meile juba tavapäraseks saanud luks-pesemisvõimalustega kámping. Kuna libamajutuskoht oli sedavõrd ekstreemses kohas, õnnestus hoovi ajanud bussi tagumisest aknast kiirkorras vabaneda. Nimelt tekkis väike konflikt bussi tagumiku ja aiavärava vahel, kus värava haak liigselt uudishimulik oli ning bussi sisemust näha tahtis. Õnneks tuleb MacGyver ka reisil appi ja aknaauk sai kiirkorras suletud. Seejärel kiirustasime telke üles panema. Telgid püsti, magamiskotid sinna sisse visatud, kimasime AquaParki – Tatralandiasse...

...17.45 saime suure ootusärevusega lõpuks sisse riideid vahetama. Meie nautisime kogu poolteist tundi kuuma, aga tervislikku termaalbaseini, samas kui kogu ülejäänud rahvas proovis ära ka kõikisugu ekstreem-vigurid, nii et kulnud-küünarnukid pärast lõhki olid...

...Pool kaheksa pidime olema väljas busside juures, et sõita uhiuude restorani (mis on iseenesest ka kihvt majutuskoht), et tähistada meie toreda reisi lõppu uhke tsiviliseeritud söömaajaga...

...Reisi lõpetuseks oli külastus Tatralandia seiklusparki ja võttsimegi suuna Eesti poole...

ERNA matka liikurid

Juba vana teada-tuntud tõde on see, et ERNA matk on katsumus nii matkalistele kui korraldajatele. Lisaks sellele on matk katsumus transpordivahenditele, millega ERNA matka staap liigub.

ERNA matka staabil oli sel aastal oma tegemisi matka eel ja ajal võimalik teha Land Roveri maasturitega. Need andis meile kasutamiseks firma Inchcape Motors Estonia OÜ, Land Roverite maaletooja.

Land Rover kui teada-tuntud maasturite lipulaev sai ERNA matkal suurepäraselt hakkama. See auto tõestas, et metsateedel ja metsas, ka seal, kus kunagi tee on ehk olnud, kuid pole enam eriti tuvastatav, tunneb ta end kui kala vees. Tänu sellele õnnestus ERNA matka korraldamine kindlasti tunduvalt paremini, kui eelmistel aastatel.

Nskm. MIKK LEEDJÄRV, ERNA matka logistikajuht

Suured tänud meie toetajale!

Tagasivaade skautluse juubeliaastale

Nskm. Sirje Pool
Skautlus 100/2007 koordinaator

Skautluse juubeliaasta, mil tähistasime kõik koos maailma skautluse 100. ja Eesti skautluse 95. juubelit ning B.-P. 150. ja Anton Õunapuu 120. sünniaastapäeva, on läbi. Mõtteid selle aasta tähistamiseks oli palju ja järgnev ülevaade ongi nendest juubeliaasta üritustesarja kuulunud ettevõtmistest, mis neist mõtetest teoks said.

Juubeliaasta üritustele andis avalöögi 10. märtsil alguse saanud turniir „Skautlus 100”. Turniiri eesmärgiks oli süvendada noorte teadmisi skautluses 100 aasta jooksul toimunud ning samuti panna proovile osalejate teadmised ja oskused lahendada erinevaid olukordi nii meeskonnatöö vormis kui individuaalselt, teemadel matkamisest kokakunstini. Esimesel korral koguneti kõigepealt Tallinna Keskraamatukokku, et testida oma teadmisi mälumängus ning pärastlõunal Pühavaimu tänava skaudiruumi, et võistelda sõlmede tegemises, liputoimkonna kokkupanemises, esmaabi andmises jms. Turniiri teisel osal aprillikuus saime kokku Harku metsas, kus võistlejatel tuli panna end proovile väli-tingimustes – orienteerumine, asimuudi määramine, taimede tundmine jne. Kokku võttis turniirist osa 10 võistkonda üle Eesti järgmistest üksustest: Siil, Tiigrid, Kõrvemaa, Lääne Skautide Malev, Tartu Ilves ja Ökoskaudid. Turniiri peaauhinna – külustusreisi Inglismaale, maailmajamboreele – võitis võistkond „Ökoskaudid” koosseisus Alex Lõhmus, Christer Kaardimets, Deivis Treier ja Leho Ojasoo. Teine koht – priipääsmed ESÜ Olümpiamängudele – kuulus võistkonnale „Kõrvemaa” koosseisus Egne Pärn, Ingrid Liivak, Imre Liivak ja Sander Altmets ning kolmas koht võistkonnale „Kotkad” lipkonnast Siil koosseisus Anna Stepanova, Anna Zavalner, Dmitri Morjakin ja Igor Sorotkin.

Järgmiseks ürituseks oli 16. märtsil Tallinnas City Hotel Portuses toimunud ESÜ konverents „Skautlus 100” jagamaks teavet eesti skautluse ajaloost ning skautluse rollist ja olemusest tänapäeva ühiskonnas nii Eestis kui ka maailmas. Konverentsi peasineja oli WOSM-i

Euroopa Regiooni direktor David McKee, kes andis ülevaate hetkel maailmaskautluses toimuvast. EV Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonna juhataja Anne Kivimäe rääkis skautluse olulisusest tänases Eestis, ESÜ skaudijuht Vaido Lillemaa käsitles ajalugu enne Teist maailmasõda ning Katrin Ratas skautliku kasvatusmeetodi tähtsust lapse arengus. Rein Asu Eesti Skautmasterite Kogu Rootsi Koondisest tegi ettekande pagulusskautiluse algusaastatest. Konverentsil sai näha skaudijuht Vaido Lillemaa poolt kogutud väärtuslikku filmimaterjali eesti skautluse algusaastatest ja Paralepa suurlaagrist. Konverentsist võtsid teiste seas osa ka sel ajal ametis olnud EV haridusminister Mailis Reps, ESÜ peavanem Tunne Kelam, Unicef Eesti esindaja Toomas Palu ja Eesti apostliku õigeusu kiriku pea metropoliit Stefanus.

Suve algul, 8. juunil, avati Türi Ringhäälingumuseumis skautlust tutvustav näitus ning alates 10. juunist saame uhkusega öelda, et ka meil on nüüd oma B.-P. – bareljeef Tagametsas, Jahilossi seinal.

Skautluse tutvustamise eesmärki kandis ka Tallinna Vanalinna- ning Tartu Hansapäevade raames toimunud skautlik linnamäng. Üritus andis hea võimaluse lastele, noortele ja peredele ühiselt vaba aega veeta, omandades seejuures läbi mängu ja liikumise erinevaid matkarakusi ja meeskonnatöö oskusi. Linnamäng koosnes viiest erinevast tegevuspunktist: sõlmede õppimine, aja peale telgi püstitamine ja langetamine, pakusüsteemi lahendamise, KIMi mäng ning „skaudikabe”. Tagasiside osalejatelt oli igati positiivne, samuti koostöö ürituste korraldajatega ning see andis mõtte võimalusel ka tulevikus nende suurürituste raames skautlus metsast linna tuua.

Maailma skautluse suursündmuseks oli kindlasti 27. juulist 8. augustini toimunud Jamboree Inglismaal, kuhu oli kokku tulnud ligi 40 000 skauti üle maailma, teiste hulgas ka üheksaliikmeline Eesti esindusüksus – skaudid Tartust, Narvast, Tallinnast, Pärnu- ja Läänemaaalt. Laagri teemaks, nagu ka juubeliaasta tunnuslauseks, oli „Üks maailm, üks tootus”, sümboliseerides ühtekuuluvustunnet ja edastades rahuõnumit üle kogu maailma. Laagri programmis oli meeleful hulgal erinevaid tegevusi, samuti arutleti tänaste keskkonna- ja ühiskonnaprobleemide üle. Kõik laagrilised võtsid osa ka praktilisest tegevusest, näiteks koristati metsaradu või korrastati laste mänguväljakuid. Samuti pakkus iga osalev riik omalt poolt tegevust erinevates töötubades

– nii oli Eesti skautide juhendamisel võimalik õppida valmistama martsipani ja meisterdama õlenukke. Kaks skauti igast riigist osalesid ka Brownsea saarel 1. augustil toimunud Scouting Sunrise töötuse uuendamise tsereemonial, kus Eestit olid esindamas Edgar Laksa Kilingi-Nõmmelt ja Liis Teller Läänemaalt.

Scouting Sunrise ehk Skautluse Päikesetõus oli aasta tähtsündmuseks – päev, mil täpselt sada aastat tagasi kogunesid kakskümmend poissi koos B.-P.-ga Brownsea saarele maailma esimesse skaudilaagrisse. See oli skautluse sünnipäev ja nüüd, sada aastat hiljem meie kõigi sünnipäev, kui kõik hundud ja skaudid üle maailma tulid kokku, et anda uue skautluse sajandi lävel uuesti või esmakordselt oma hundulubadus või skauditõotus. WOSMi andmetel oli oma kunagi antud hundulubadust või skauditõotust uuendamas ligi 500 miljonit inimest. Meie hundud ja skaudid kogunesid üle Eesti kaheksas paigas: Tallinnas Tammsaare pargis, Tartus Emajõe ääres Kalevipoja kuju juures, Pärnumaal Kilingi-Nõmme laululava juures lipuplatsil, Läänemaal Vormsi saarel, Lääne- ja Ida-Virumaa kokkupuutekohas Sondas, Raplamaal Keava linnamäel, Kõrvemaal Valgehobusemäel ning Järvemaal Tagametsas. Tseremoonia kandis üle Vikerraadio, kus skautliku veerandtunni juhatas sisse otseülekanne Tallinnast Tammsaare pargist, seejärel kõlasid raadioetris ESÜ peavanema Tunne Kelami tervitus ning hundulubadus ja skauditõotus. Lubaduse luges ette hundu Merili Siimer ja töötuse skaudijuht Lauri Läänemets. Meenutati skautluses toimunut, arutleti hetkeolukorra üle, süüdati lõkkes või tõrvikud, küpsetati vardasaia, loeti ette tervitusi, mängiti, lauldi ja tutvustati külalistele skautlust. Kõik üritusel osalenud üle Eesti said mälestuseks nahast B.-P. pildiga kaelarätivõrud.

1. augusti õhtuks koguneti üle Eesti kokku Tagametsa, kuhu igast „päikesetõusu„ paigast toodi laternaga kaasa kohapealsest lõkkest või tõrvikust süüdatud tuli, millest siis omakorda süüdati Tagametsas samal õhtul alguse saanud juubeliaasta suvelaagri – ESÜ Olümpiamängude tuli. Laagris sai ujuda, ratsutada, vibu lasta, batuudil hüpata, palli mängida, võidu joosta, metsas orienteeruda, teha tutvust füüsikakatsetega, osaleda pilavõistlustel, laadal ning tantsupeol ja teha veel palju muudki põne-

vat. Skaudilaagrite kohaselt ei puudunud hommikused lipuheiskamised ja õhtused lõkkeõhtud. Laagri avamisel külastas meid sir Michael Wynne-Parker Inglismaalt, kes jutustas laagritele teejoomise traditsioonidest ning iga päev kell 17.00 oli Olümpiamängude kavas esimesest Brownsea saare skaudilaagri programmist ülevõetuna „kellaviitete“. Laagri lõpulõkkest võttis osa aga ka ise kunagi hunduna skautluses tegutsenud EV President Toomas Hendrik Ilves.

Sügise hakul, 17.–27. septembrini, oli Eesti Rahvusraamatukogu peanäitustesaalis üleval teine osa skautluse juubeliaasta näitusest, kus huvilised said tutvuda skautliku kirjanduse ja sümboolikaga, vaadata pilte ning filme skautluse algusaastatest ja tänapäevast. Samuti oli näitusel nskm Erich Ahvena poolt kokku pandud margikogu. Skautluse põhimõttest „õppimine läbi tegevuse“ lähtudes said huvilised näituse avamisel õppida tegema sõlmi ning ka näituse ajal oli seinal sõlmede stend iseiseisvaks harjutamiseks. Näitusekülastajatega rääkides jäi kõige enam kõlama mõte, et eksponaatide hulgas võiks olla veelgi rohkem nii ajaloolisi kui tänapäevaseid fotosid just skautlikust tegevusest, kuna sära hundude silmis või skaudijuhhi pühendunud pilk annavad kõige paremini edasi skautluse hinge.

Juubeliaasta üritustesarja lõpetuseks käisime 2. detsembril huvilistega Pärnumaal – veetsime vahva pühapäeva Kurgja Talumuseumis eesti rahva jõulukombeid lähemalt tundma õppides ning süütasime küünlad Anton Õunapuu haul Vändras.

Lisaks on hea meel selle üle, et eesti lipu päeval kutsuti sel aastal just skaute Pikk Hermannitorni lippu heiskama, et 3. mail ilmus AS Eesti Posti poolt skautluse juubeliaasta postmark ning et loodetavasti juba õige pea saame kuulata skautlikke laule skautide ja gaidide poolt sisselauldud päris oma CD plaadi pealt.

Loodan, et igaüks teist leidis selles aastas enda jaoks midagi mõnusat ja ka natuke aega mõtiskleda selle üle, mida skautlus sinu jaoks tähendab. Sina tähendad skautluse jaoks palju! Suur-suur aitäh kõikidele, kes juubeliaasta tegemistes kaasa aitasid ja selle särama panid!

Üks maailm, üks töötus!

Parimate soovidega skautluse teiseks sajandiks!

SCOUTING SUNRISE 01.08.2007

HUHU PUNKUL

15.–16. SEPTEMBER 2007, ESPOO

Võistluste pealik: Ville „Vide“ Melkko

Huhu Punku on igasügisene Espoo skautide võistlus, mille traditsioon sai alguse aastal 1968. Sel aastal oli üle viiesaja osavõtja ja võistlus toimus Nuuksio piirkonnas. Korraldavas oli saja viiekümnest inimesest meeskond. Mind kutsuti vaatlejaks-kohtunikuks, et saada kogemusi Soome skauditegemistest ja luua kontakte üle-lahe-tegijatega. Öhtu enne võistlust ajasime skaudijuttu Junnu ja Mudiga, kes korraldasid ise sama võistlust kaheksakümnendatel, olles selleks ajaks juba korduvalt osalenud. Nende meelest jäävad selle ettevõtmise parimad ajad 1990. aastatesse, kui osalejaid oli üle seitsmesaja. Punkti ülesande jaoks tegime kõik ettevalmistused ja asusime öhtusöögi kallale. Menüüs oli meil õunased kanafileed ja juurviljadega riis. Ilm oli vähe udune, ent soe ja tõeliselt skaudisõbralik.

Hommikul tuli kohale kogu meie punktimeeskond, meie keskmine vanus oli nii alla viiekümne. Ülesandeks oli kliimasoojenemise küsimustik, mille vastused olid juhendmaterjalis, mida muidugi kasutada ei saanud. Punkti valmisoleku kontrollis üle võistluste pealik ja oodata jäi vaid võistkondi, keda meile tuli kokku üheksateist. Punktis valmistasime ette kolm sooritusala, ooteala ning vastuvõtuala, kus me pakkusime ilma trotivatele skautidele prantsuse pastille ja suunasime nad ülesandele. Enne meid oli punkt, kus tuli valmistada lelu, kasutades selleks omi tööriistu ja kohapealt saadud puumaterjali. See ülesanne tekitas võistkondade vahele rajaleminekuks mõningased ajavahed. Meie juurde tuldi piki kaljust terviserada, aga edasi tuli minna metsas paremat rada otsides. Mõõda kaljust maastikku liiguti ööbimise suunas. Kokkuvõttes me ooteala ei vajanud, sest läbimisel ummikut ei tekkinud. Punkti töö tagasid ladus korraldus ja piisav hulk professionaalseid inimesi (meil 12). Hästi oli korralduses mõeldud sellele, et iga punkt on lahti niikaua, kuni kõik on jõudnud järgmisesse punkti, mis tagas väiksema võimaluse eksida ja

ära kaduda. Kui punkt ametlikult kinni, läksime võistluskeskusesse lõunasöögile, et jõuda rajal veel mõned punktid üle vaadata.

Söögi eest oskasid soomlased hoolitseda, mõeldi igaühe peale ja toit oli väga maitsev. Lõunaks oli *lasagne* ja sinna juurde salateid ja leiba, loomulikult ka magustoit ja eraldi söögid laktoositalumatutele ja tsöliaakiat kannatavaile. Kohvi eest hoolitses peakorraldaja, kes tegeleb kohvisüsteemide müügi ja hooldusega.

Pärast lõunasööki siirdusime ööbimispunkti võistlejate saabumist ja ülesannet vaatama. Ööbimispunkti hakkasid jõudma nooremad võistlejad ja asusid seal püstitama oma majutust ning täitma toiduvalmistamise ülesannet. Erinevad vanuseastmed valmistasid erine-

Minu sõbrad: Juha „Junnu“ Rantanen ja Timo „Mudi“ Muttonen. Juha on muidu peakokk ja paljude Eesti restoranikonseptsiioonide looja. „Kord skaut, alati skaut“ ütleb ta skautluse ja meie kohta.

vaid toite, näiteks nooremate ülesandeks oli juustuga omleti valmistamine. Hinnati nii välimust kui maitset, tehnoloogia oli igaühe enda valida. Ööbimispunktis oli näha läbimõeldud punktikorraldust, valitud oli hästi ligipääsetav lagendik, kus olid ohutuse tagamiseks poolkinnised tulekolded. Kui nooremad said majutuse valmis juba pealelõunal ja võisid end kuivatada ja esimesest päevast välja puhata, siis vanemad saabusid alles ööpiimeduses, et varahommikul taas minna. Kokkuvõtvalt oli punktides ülesanneteks ikka metsaelu ja skautlusega seotu. Näiteks oli ravimtaimede tundmist, orienteerumist, Soome presidentide teadmist, osavust ja kiirust nõudvat (nagu laskesuusatamine). Trassi kogupikkus oli sõltuvalt sarjast 14-30 km. Võistlusrajale järgnes kohustuslik Soome saun. Järgmisel aastal oodatakse Eestist esindusvõistkonda, see saaks osaks Läänemere-ülesest suhtlusest. Põhjanaanabrid olid meie üritustest teadlikud ja osa korraldajaid oli külastanud meie suurlaagreid või oli neil muid meeldivaid mälestusi eesti skautidest.

Võistlust iseloomustavad positiivsed komponendid:

- Valik erinevaid raskusastmed (kuus eri sarja)
  - Lühikesed punktivahed, liigendatud maastik (kaljud, järved)
  - Sooritusele orienteeritus (oskuse tähtsus)
  - Eelnev põhjalik juhendmaterjal (eelteave ülesannetest)
  - Punktide hea korraldus, konkreetsus, käsuliin, kiirus
- Toremaid skautluse lausi kõigile!

Skj. MIHKEL TAMMARU
Pärnumaa Skautide ja Gaidide Malev
Autori fotod

Hommikul kell üheksa Tallinnas kogunemisaigas sadas veel vihma, kuid õnneks Kurgjale jõudes oli sadu lakanud. Külastasime Carl Robert Jakobsoni talumuuseumi, kus meid võttis vastu lumine, aga soe talveilm ning talu perenaine, kes tegi meile ringkäigu talu kompleksis. Vesiveskis kuulasime vanu jõulukombeid ja teooriat leiva küpsetamisest. Huvielistel oli võimalus ka ise leiba vormida või hoopis leivast notsu või siil voolida.

Enne rehetuppa minekut saime süüa hobuseid ja lambaid. Rehetoas pakuti sooja teed ja karaskit ning mängiti mõistatus- ja ringmänge. Õues oli võimalus kasutada ka erinevaid põnevaid kiikesid. Külastuse Kurgjal lõpetas viinerite grillimine lõkkel.

Kurgjalt edasi sõitsime Vändrasse, kus külastasime Vändra vana kalmistut, otsisime üles Anton Õunapuu mälestuskivi ning süütasime seal küünlad.

Seejärel põikasime läbi veel Vanaõuelt, et kõhtu täita ja oligi päev õhtus, et alustada koduteed.

Nskm. SIRJE POOL, skautlus 100/2007 koordinaator
KRISTI HERTMANN, ESÜ büroo assistent

Fotod: Kristi Hertmann ja Jüri Ehandi

SKAUTLUSE ESIMESE 100 AASTA VERSTAPOSTID

2007. aastal ilmunud ajakirjades oleme avaldanud skautluse 100 tegutsemis-aasta verstaaposte, mis on valitud nii maailma kui Eesti skautluse ajaloole pilku heites, proovides esile tuua huvitavaid ja tähelepanuväärseid sündmusi skautluse esimesest sajandist.

Eelmises ajakirjas olid toodud seigad aastatest 1941-1984 ning seekord jõuame skautluse tänasesse päeva.

1984–2007

1984	9. Maailmalaager Eesti Lipp Kanadas Kotka-järvel
1988	ÜRO tunnustab oma keskkonna programmi raames Skautide Maailmaorganisatsiooni keskkonna heaks tehtud silmapaistvate teenete eest. Eestis tekkisid taas esimesed skaudiüksused Dr. Jacques Moreillon Šveitsist saab Skautide Maailmaorganisatsiooni peasekretäriks
1989	Taastati Eesti Skautide Malev (ESM). ESM peaskaudiks (peastaabi ülem) valiti skm. Richard Tõnnus ja peavanemaks skm. Eduard Ots Eesti Poiste Liidu (juht Leho Männiksoo) baasil loodi Eesti Eetserite Ühendus (hiljem Eesti Eetser Skautide Ühendus) (EESÜ). EESÜ juhiks sai Andres Haamer. Loodi Eesti Skautlik Antoni Keskgild (ESAK, täiskasvanud skautide ja gaidide organisatsioon, mis aastast 1990 kuulub ka vastavasse maailmaorganisatsiooni IFSG), mille esimeseks juhiks sai nskm. Leho Männiksoo (skm. alates 1996. a.). Eetser-skautide suurlaager Vormsi saarel. Anton Õunapuu sünnipaigas Vändramaal Liivoja talu alal avatakse ESAK eestvedamisel mälestuskivi Anton Õunapuule. 10. Maailmalaager Lõunarist Austraalias Kilmore`s
1990	ESM peaskaudiks valiti nskm. Tõnu Aavasalu (skm. alates detsember 1995) ja peavanemaks nskm. Eenok Haamer (skm. alates 2001) Ilmuma hakkab uuesti ajakiri „Eesti Skaut” (esimesed numbrid ilmuvad ajalehe formaadis). ESAK, EESÜ ja Eesti Gaidide Ühenduse (EGÜ) eestvedamisel asutatakse Eesti Skautlike Organisatsioonide Koostöö Liit (ESOKL), mille eesmärgiks oli liita Eesti erinevaid skautlikke organisatsioone. (Organisatsiooni tegevus hääbus paari aastaga)

1991	Loodi Maailma Skautlik Parlamentaarne Ühendus, The World Scout Parliamentary Union. Eestit külastab Skautide Maailmaorganisatsiooni Maailmabüroo esindaja Yrjö Gorski, et aidata leida üksmeelt erinevate skaudiorganisatsioonide vahel. 17. maailmajamboree Koreas, 20 000 osaleja seas on ka üks skaut Eestist. Eesti Skautide Liidu peaskaudiks saab skm. Egbert Runge Kanadast
1992	Loodi SCORE (Scout Resources International) – Skautide Maailmaorganisatsiooni skaudipood. Eesti Skautide 4. suurlaager Pärnus, Matsirannas. Eestit külastab teistkordselt Skautide Maailmaorganisatsiooni Maailmabüroo esindaja Yrjö Gorski, et aidata leida üksmeelt erinevate skaudiorganisatsioonide vahel. 11. Maailmalaager Järve metsa USAs Järve-metsas (esmakordselt osalesid ka taasiseseisvunud Eesti Vabariigi skaudid ja gaidid) Kanada skaudiorganisatsioon annetas skm. Jaan Lepale Hõbe Hundi (kõrgeim teenetemärk mitmetes maailma skaudiorganisatsioonides)
1993	Kultuuri- ja haridusminister Peeter Oleski eestvedamisel kutsuti kokku töögrupp, et leida tee, kuidas Eesti skaudiüksused koondada ühisesse organisatsiooni. (Koosolekutel paraku tulemusteni ei jõuta) Eestit külastab Skautide Maailmaorganisatsiooni Euroopa Regiooni direktor Dominique Benard ja programmidirektor Jacqueline Collier. 1. Gilwelli kursus Eestis, Scouts Canada egiidi all, kursuse juht skm. Peeter Kallaste ja kursuse vanem skm. Jaan Lepp Kanadast. ESM aastakoosolekul valitakse uueks peavanemaks Joel Luhamets

11.12.1993	ESM ja EESÜ ühinesid, ühise organisatsiooni nimeks sai Eesti Skautide Malev (nädal aega varem olid samad organisatsioonid ühinedes loonud organisatsiooni Eesti Skaut, kuid seoses sellega, et osasid protseduurireegleid rikuti, kuulutati esimese koosoleku otsused õigustühiseks ja kutsuti kokku uus koosolek). Ühise organisatsiooni peaskaudiks valiti nskm. Tõnu Aavasalu ja peavanemaks nskm. Eenok Haamer.
1994	Skautide Maailmaorganisatsiooni sümposium „Scouting: Youth without borders, Partnership and Solidarity„ Monakos, Marra-kechis. 118 organisatsiooni osalusel võetakse vastu Marrakechi harta. Ühinenud ESM lõhenes ja jätkati vanemate skaudijuhtide eestvedamisel endise ESM ja samuti ka EESÜ tegevust* ESM peaskaudiks saab nskm. Ott Tõnnus. Asutatakse Eesti Skautlike Noorte Liit, peaskaudiks valitakse nskm. Tõnu Aavasalu, kuid loodud organisatsiooni juriidiliselt ei registreerita. Eesti skaudijuhtide kongress Tallinnas, kus arutleti Eesti skautluse tulevikusuundade üle.
10.06.1995	Loodi Eesti Skautide Ühing (ESÜ). Peaskaudiks valiti nskm. Tõnu Aavasalu ja peavanemaks Joel Luhamets. Eesti Ameerika Heatahtliku Seltsi (EABS) toetusel saab alguse Kajaka salga koolitusprogramm USAs (2007. aastaks on sellest osa saanud paarkümmend skauti, gaidi, noorkotkast ja kodutütart)

*Paraku eelmise ESKM vanameelse osa ei tunnustanud ühinemist ja ESKM Skautmasterite Kogu juhatause esimees Richard Tõnnus pöördus Kultuuri- ja haridusministeeriumi poole avaldusega, milles palus kaasabi nn. ühinenud Eesti Skautide Maleva mitteregistreerimiseks, sest koosolek olevat toimunud kehtivat ESKM põhikirja rikkudes. Kuna uue peastaabi valimised toimusid uue põhikirja alusel ja võrreldes varasema ESKM põhikirjaga erinesid peastaapide koosseisud, siis oli võimalus otsuseid vaidlustada. Vastuseks sellele avaldusele nentis kultuuri- ja haridusminister Paul-Eerik Rummo oma kirjas Eesti Skautide Malevale 1994. aasta jaanuaris, et Eesti Skautide Maleva ja Eesti Eetser-Skautide Ühenduse ühised koosolekud 4. ja 11. detsembril ei toimunud kooskõlas Eesti Skautide Maleva põhikirjaga ja kuna organisatsioon nimega Eesti Skautide Malev juba eksisteerib, ei saa uut ühinenud organisatsiooni samanimelisena registreerida.

1995	Eesti skautide 5. suurlaager Tagametsas ESÜ esindusüksus osaleb esmakordselt maailmajamboreel (Hollandis). ESL initsiatiivil saab ESÜ Kanada skaudiorganisatsioonilt üle 150 telgi (telgid olid kasutuses maailmajamboreel), mis jagatakse üksustele. Taastati Akadeemiline Gaidide ja Skautide Selts (AGSS), mille eestseisuse esimeheks valiti nskm. Kristjan Pomm (skm. alates 1999). (AGSS tegutses mõned aastad ja seejärel tegevus soikus) ESAK peavanem Leho Männiksoo eesvedamisel organiseeriti esimene seeniorskautide rahvusvaheline kokkutulek Balttreff Tallinnas. Osalejaid kuuhest riigist. Sellest sai alguse traditsioon Balttreff-kokkutulekuid korraldada Balti riikides järjekorras Eesti-Läti-Leedu-Eesti jne.
16.01.1996	ESÜ võetakse Skautide Maailmaorganisatsiooni liikmeks** Esmakordselt osalevad ESÜ esindajad Skautide Maailmaorganisatsiooni Maailmakonverentsil. Maailmakonverentsil Norras Oslos osalevad nskm. Maimu Nõmmik (ESÜ välissekretär) ja nskm. Kristjan Pomm (ESÜ programmijuht). ESÜ peavanemaks valitakse Tunne Kelam. 12. Maailmalaager Vahelduste Rootsisis Koitjärvel
1997	1. Jamboree Internetis, Jamboree on the Internet (JOTI) Loodi Skautide Maailmaorganisatsiooni Euraasia Regioon Eesti Skautide Ühingu peaskaudiks valiti nskm. Kristjan Pomm

** 1990. aastatel taastatakse skautlus paljudes endistes Kesk- ja Ida-Euroopa maades ning Skautide Maailmaorganisatsiooniga taasliitub või liitub 35 rahvuslikku skaudiorganisatsiooni.

Eesti skautluse 90. sünnipäeva Tähtpäevalaager. Peavanem Tunne Kelam, skaudijuht Aune Suve ja peaskaut Kristjan Pomm torti jagamas.

Hetk maailmajamboreelt WOSMi lipuga.

1998	Kasutusele võetakse ESÜ märk ja ühine vormipluus. ESÜ ja EGM suurlaager „Metsaraamat '98” Tagametsas (6. Eesti skautide suurlaager)
1999	Eestit külastab Skautide Maailmaorganisatsiooni peasekretär dr. Jacques Moreillon Tallinna Toomkirikus õnnistati ESÜ lipp Luuakse Riigikogu Skautliku Ühenduse algatusgrupp Eesti Skautide Ühing ostab Tagametsa Jahilossi ja saab õiguse välja osta selle juurde kuuluva maa 7,8 ha (maa ostu viimane osamakse makstakse riigile 2004. aastal) ESÜ ja EGM asutavad Eesti skautlust ja gaidlust toetava sihtasutuse (EGL ja ESÜ Sihtasutus), millel esimeseks juhatuses esimeheks saab skm. Kristjan Pomm ja nõukogu esimeheks Ago Ambre. Sihtasutuse loomine saab teoks Eesti Ameerika Fondi ideel ja toetusel. Sihtasutuse sihtkapital (2007. aastaks ca 500 000 EEK) kogutakse Ameerika eestlaste annetustena. ESÜ ja Soome Skaudiorganisatsioon sõlmivad lepingu, mille kohaselt ESÜl on õigus kasutada ja osta osasid Soomes kasutuses olevaid skaudimärke (nt. erialamärgid) ESÜ otsustab liituda EMSLga (Eesti Mitteilundusühingute ja Sihtasutuste Liiduga) Eesti Eetser-Skautide Ühenduse tegevus sundlõpetati (suur osa EESÜ liikmeid oli varasemalt liitunud ESÜga)
2000	Tagametsa laagriala haldamiseks asutavad ESÜ ja EGL Kodumetsa Sihtasutuse, mille esimeseks juhatuses esimeheks saab skm. Tõnu Aavasalu ja nõukogu esimeheks Theo Aasa. ESÜ võtab tööle täisajaga töötaja ja rendib kontori Tallinnas Mustamäel Kadaka teel. 13. Maailmalaager Julgus Kanadas Kotka-järvel
2001	ESÜ ja EGL suurlaager „Hõimusild” Tagametsas (7. Eesti skautide suurlaager)
2002	ESÜ ja EGL sõlmivad koostöölepingu Eestit külastab Skautide Maailmaorganisatsiooni Maailmakomitee esinaine dr. Marie-Louise Correa ESÜ osalusel asutatakse Eesti noorteorganisatsioonide katusorganisatsioon Eesti Noorteühenduste Liit, mille esimesse juhatusse valitakse ka skm. Kristjan Pomm

2003	1. Skautide religioonidevaheline sümposium (World Scout Interreligious Symposium) Hispaanias. ESÜ kontor kolib Tallinna kesklinna Lembitu tänavale. Eesti Skautide Liidu peaskaudiks saab skm. Jaan Lepp Kanadast
2004	Dr. Eduardo Missoni Itaaliast saab Skautide Maailmaorganisatsiooni peasekretäriks ESÜ kingib Scoutspataljonile pataljonilipu
2005	ESÜ ja EGL suurlaager „Rännumaa”, Tagametsas (8. Eesti skautide suurlaager) Tagametsa Jahiloss saab täies mahus renoveeritud. Eesti Skautide Ühing ja Eesti Skautide Malev allkirjastasid ühinemislepingu***
2006	Karl Vollmann kingib ESÜle 4,6 ha maad Saaremaal Kihelkonnas Kurevere külas. Tallinna Rotary Klubi kaasabil saab ESÜ Rotary International Foundation suurtoetuse (~250 000 EEK) osaliseks, mille käigus toetatakse üksuseid erineva skaudivarustusega (telgid jms.) ESÜ teeb EGLle ettepaneku alustada ühinemisläbirääkimisi. ESÜ üldkogu kiidab vastava resolutsiooni heaks, EGL lükkab otsustamise edasi. ESÜ peaskaudiks saab skm. Siimon Haamer Kanada skaudiorganisatsioon annetas skm. Egbert Rungele Hõbe Hundi (kõrgeim teenetemärk mitmetes maailma skaudiorganisatsioonides)
2007	Üle maailma tähistatakse skautluse 100. juubelit. 1. augustil uuendab ligi 500 miljonit inimest maailmas oma skauditootust. Skautide Maailmaorganisatsiooni kuulub üle 28 miljoni liikme. Eestis ilmub koostöös Eesti Postiga ”Skautlus 100” teemaline postmark. Eestit külastab Skautide Maailmaorganisatsiooni Euroopa Regiooni direktor David McKee. Dr. Eduardo Missoni lahkub Skautide Maailmaorganisatsiooni peasekretäri ametist ja peasekretäri kohusetäitjaks saab Luc Panissod. EGL aastakoosolek võtab vastu ESÜga ühinemisläbirääkimisi puudutava resolutsiooni. Eesti Skautide Liidu peaskaudiks saab skm. Rein Linask Ameerika Ühendriikidest. Eesti Skautlike Noorte Malev Rootsisis lõpetab tegevuse.

Skm. KRISTJAN POMM

*** ESÜ ja ESM ühinemise kronoloogia:

Aastatel 1995–2005 toimus mitmeid erinevaid mõttevahetusi ESÜ ja ESM võimaliku ühinemise osas. Konkreetsuseni jõuti lõpuks 14. juuli 2005. a. kui Tallinnas ESÜ kontoris kohtusid ESM peavanem skm. Lembit Tullus ja peastaabi liige skj. Arnold Verte ja ESÜ peaskaut skm. Kristjan Pomm ning sõlmiti põhimõtteline kokkulepe, et ESM ühineb ESÜga. 21.11.2005. a. allkirjastati ESÜ ja ESM vahel ühinemisleping, mille kiitis heaks ESÜ üldkogu 26.11.2005. a. ja ESM aastakoosolek 04.09.2006. a. Ühinemisavaldus registriosakonnale allkirjastati 06.02.2007. a. ja see jõustus 19.03.2007. a.

Lisa: ESÜ märk tähistab 2008. aastal oma 10. sünnipäeva. ESÜ märk kinnitati ESÜ erakorralisel üldkogu koosolekul 18. aprillil 1998. aastal Haapsalus Jüripäeva ürituste raames. Samast aastast on kasutusel ka praegune tumeroheline vormipluus.

HARTSERITE LIIKUMINE EESTIS

ENNE II MAAILMASÕDA

NATALIA SINDETSKAJA

Poola keele lektor Tallinna Ülikoolis
Tõlkinud MAIRI ERNITS

Algus Septembrikuu numbris

Ühinemine Tallinna Skautmalevaga lihtsustas Poola noortel osavõttu laagritest. „Eesti territooriumil oli skautidel mitu armastatud puhkekohta, mille hulgas olid kõige populaarsemad Kiidjärve ja Juuru¹⁸ <...> Kahjuks peatati 1940. a. Juuru laager [54 km kaugusel pealinnast lõuna pool asuvas talus – N.S.] nagu ka paljud muud ettevõtmised, mille korraldamiseks I Eesti Vabariik oli loa andnud, [nõukogude – N.S.] okupatsioonivõimude poolt.¹⁹

Aja jooksul sulandus poola poiste hartserimalev tervikuna Eesti skaudiliikumisega. Poola Hartserite Keskliidu peakorter asus Varsavis ning selle huviorbiiti ja pädevusse kuulus ka järelevalve poola hartserite tegevuse üle väljaspool kodumaad: „Toetati *Polonia* algatusi, kuid oma varasemaid otsuseid ei muudetud; ideeline ühtsus ei tähendanud samaaegselt organisatsioonilist sõltuvust.²⁰

Naishartserite ajalugu oli mõnevõrra teistsugune. Tüdrukute malev asutati samal aastal kui poiste malevgi, kuid see oli *ZNPwE*-ga palju tugevamalt seotud. „Kahe maailmasõja vahelisel perioodil oli Eesti *Polonia* küll väga aktiivselt tegutsev seltskond²¹, kuid tegelikult oli nende „ühiskondlik ja kultuuriline aktiivsus keskendatud vaid üksikutele üritustele ja aktsioonidele. Nende algatatud initsiatiivid olid väga lühiajalised ning polnud inimesi, kes oleksid tahtnud teha organiseerimistööd.“²² Selles suhtes võib just tüdrukute organisatsiooni kindlasti pidada Eesti *Polonia* üheks kõige pikaajalisemaks projektiks.

„Tüdrukuid on kokku 32 ja nad on jaotatud neljaks salgaks. Nad töötavad innukalt ...“²³ Algusest peale oli tüdrukute väsimatuks liidriks *ZNPwE* liige proua Romulus, kes oli *Polonia* liikumisele väga pühendunud. „Meie tüdrukutest hartserite esmaseks ja austavaks kohustuseks veel enne hartseritele vajalike oskuste ja vilumuste omandamist oli võimalikult hea emakeele, kultuuri ja poola kirjanduse tundmine. Ning siinkohal pean veelkord rõhutama proua Romuluse teeneid Tallinna noorte kasvatamisel poola rahvusliku vaimus.“²⁴ Kõik need Eesti poolakatele mõeldud kursused ja loengud said suurel määral teoks tänu Poola Tallinna Saatkonna tugevale toetusele.

Hartserite liikumise viimane üritus on otse ja tihedalt seotud *ZNPwE* likvideerimisega, mis sai teoks pärast Molotov-Ribbentropi pakti salaprotokollide jõustamist 14. juunil 1940. a. Tänapäeval mäletatakse Eestis seda kuupäeva kui suurte küüditamiste algust.

Retk
Piritale
1937. a.

Pidulik 3. mai (= Poola Konstitutsioonipäev – tõlkija) üritus 1936. a.

„Kodanlikus“ Eestis elavad poolakad jagasid paljuski Eesti Vabariigi riigiaparaadiga tihedalt seotud olnud eestlaste, venelaste, sakslaste ja juutide saatust. Kõik aktivistid saadeti välja Siberisse või hukkusid nad nõukogude laagrites.

Hartserid püüdsid uuele võimule aktiivselt vastu tegutseda. Arvukad hartseriliikumise esindajad liitusid Eesti skautide aktsioonidega ning osalesid protestimarsil, mis korraldati kohe pärast seda, kui nõukogude väed olid ületanud suveräänse Eesti Vabariigi piiri. See noortemars toimus Tallinnas: „Noored <...> sammusid mööda pealinna tänavaid ja Narva maanteed vanalinnast kuni Kadriorgu presidendilossini, president Konstantin Pätsi juurde, püüdes oma riigipead moraalselt toetada.“²⁵ Eesti esimest presidenti ja legendaarset kindral Laidoneri tervitanud skautide ridades, kes presidenti residentsi rõdule tõusid, olid ka poola hartserid Marcin Rannala, Zygmunt Szafranowski, Stanisław Sucharewski, Józef Pääsküla ja Nina Popławska.

Kui räägime hartserlusest Eestis, peame silmas eelkõige pealinna malevat, kuid Tallinn polnud ainukeseks Eesti poolakate keskuseks. Poolakad organiseerusid ka riigi teistes piirkondades: Tartus, Narvas, Pärnus, Petseris, Võrus, Rakveres.

Siiski oli „Tallinna kogukond alguses kõige suurem kogu Eestis. Kuid 1930. aastate II poolel tekkis rohkearvuline Poola kogukond põlevkivibasseini piirkonnas.“²⁶ Poola tööliselid saabusid Ida-Virumaale Eesti valitsuse kutsel, mis suunas emigrante Kiviõli väikelinna. „Siia saabus Poolast 400 kaevurit, enamjaolt kõik perekondadega.“²⁷ Arvestades võimalike uustulnukate lastega, loodi kohaliku vene kooli juurde poola õppekeelega eriklass.²⁸ Kahjuks ei ole mitte midagi lähemalt teada hartseriliikumise tegemiste kohta Kiviõlis. Üks aga on täiesti kindel – kaevurite lastel oli oma malev olemas.

Lõpetuseks tasub märkida, et ennesõjaaegse *ZNPwE* õigusjärglane, praegune Eesti Poolakate Selts „Polonia“ on viimasel ajal teinud katseid hartserite liikumise taaselustamiseks.

18 Sindecka Natalia, Wspomnienia harcerzy, „Polonia Estońska“, 2001, 2.

19 Sikorski Tadeusz, tsit. teos, lk. 107.

20 Danielewicz-Muna Tatiana, Wczoraj, dziś i jutro Związku Polaków w Estonii „Polonia“, „Rota“, 2001, 1/2, lk. 125.

21 Chodubski Andrzej, Społeczność polska w Estonii w przekroju historycznym. Kogumikus: Polacy w Estonii toimet.vaimulik E. Walewander, Lublin 1998, lk. 239.

22 Kronika Polonii Zagranicznej, „Polacy Zagranicą“, 1935, 8, lk. 39.

23 Pani Helena zawsze piękna i młoda, „Nasza Polonia“, 1996, 3.

24 Sindecka Natalia, Wspomnienia harcerzy, „Polonia Estońska“, 2001, 2.

25 Pullat Raimo, Versailles't Westerplatteni. Eesti ja Poola suhted kahe maailmasõja vahel, Tallinn 2001, lk. 25.

26 Kraus Tadeusz OFM Cap, Wspomnienia misjonarza z Estonii. Kogumikus: Polacy w Estonii mówią o sobie, toimet.vaimulik E. Walewander, Lublin 1997, lk. 20.

27 Мурумets Кирилл, Годы. Люди. События. [Воспоминания о Кивийли], Tallinn 2000.

EESTI JÕULUD

Skj. KAROLIN LILLEMÄE
toimetuse liige

Sõna *jõul* on eesti keelde arvatavasti laenatud muinasskandinaavia keelest tuhatkond aastat tagasi.

Kauges minevikus tähendasid jõulud pööripäevapühi, mistõttu jõuluaja algust hakati arvestama toomapäevast (21. detsember) ja lõppu kolmekuningapäeval (6.01).

Usuti, et pere hea käekäik sõltus sellest, mis jõulude ajal tehti.

TOOMRÄÄV

Toomapäeval saab valgus võidu pimeduse üle.

Tahma Toomas/Must Toomas oli mustuse, korratuse, lohakuse ja laiskuse kehastus. Vanasti oli kombeks Tahma Tooma kuju valmistada ja see salaja naabri ukse taha viia. Niipea kui see üles leiti, viidi kuju edasi järgmisele perele. Talu, kuhu see uue aasta hommikuks jäi, oli terve aasta läbi must.

Mata – ela, ära ole!

Toomapäeval tõusti varavalges, et alustada jõuluroogade valmistamisega. Siis tuli panna käima ka jõuluõlu. Oma õlu pidi olema igas peres ning seda pidi jätkuma jõulude lõpuni. Mehed panid toomapäeval endale valged riided selga ja käisid naabrite juures õlut maitsmas või viisid ise.

Eriti oluline oli sellel päeval pühade-eelne suurpuhastus. Eluruumid koristati väga põhjalikult. Pärast toomapäeva ei tohtinud põrandat enne jõulude lõppu pühkida, sest kardeti õnn majast välja pühkida.

KOMB

Kui suurpuhastus tehtud oli, toodi sisse **jõuluõled**. See tähistas jõulude algust. Õlgi on erinevateks pühadeks tuppa toonud paljud Euroopa rahvad enam kui kaks tuhat aastat. Usuti, et õled toovad õnnistust ja tervist. Kombeks oli õlgi

Foto Leho Männiksoo eraarhiivist

lakke visata ja selle järgi kui palju õlgi partele üles jäi, ennustati järgmise aasta viljasaaki. Kui tuppatoodud õlgedele või viljavihule õlut piserdada, tähendas see viljahaldjale ohverdamist.

Väga tähtis osa jõuludest oli esivanemate hingede austamine. Hingede pärast hoiti uue aastani vaikust, toit laual, voodid tühjad ja tuba öösel valge. Õled toodi põrandale selleks, et neil magada, tavapärase ase jäeti aupaklikult hingedele. Kogu pere pidi magama jõuluõöl kõrvuti ja ühtepidi, et suvel rukis sassi ei läheks. Usuti, et hinged tahavad vaikust, õled summutasid sammude müdina. Ööseks jäeti toit lauale. Arvati, et esivanemate hinged tulevad koju sööma, lähevad pärast pererahvast sauna vihtlema ja heidavad siis vooditesse puhkama.

Jõuluajal pidid toad öö läbi valged olema. Tuli jälgida, et aknad oleksid tihedalt kinni kaetud, et valgus välja ei paistaks.

Jõuluõöl **tuli süüa 7 korda** (9, 12 olenevalt kohast), et olla terve ja tugev ning tuleks hea ja rikas aasta. Söögikord ei tähendanud, et tuli end kurguni täis süüa, vaid piisas ka mõnest suutäiest.

SÖÖK

3 päeva enne pühi oli jõulutoitude valmistamine haripunktis. Süüa pidi jätkuma kolmekuningapäevani, jõuluaia lõpuni. Söökidest olid eriti tähtsad leib ja liha, sest eestlased on põlised põlluharijad ja karjakasvatjad.

Pidulual pidi kindlasti olema õlu, sealih (poolik sea-pea), jõululeib ja jõuluvorstid. Tavalised jõulutoidud olid veel pähklid, kapsad, keedetud oad, herned, naerid, kala ja või. Usuti, et peres, kus ei valmistata jõuluroogi, pole järgmisel aastal midagi head loota.

Kombeks oli teha eraldi jõululeib või -kakk. Leib vooliti kuhikuks või seakujuliseks (jõluorikas), torgati taigasse viljapäid ja vajutati augukesi. Arvati, et jõululeib kogub endasse erilise kaitsva ja tervistava jõu, mis kandub hiljem edasi selle sööjatele. Jõululeiba kohe ei söödud, tihtipeale viidi see uuel aastal viljasalve ning jagati karjalaskepäeval loomadele ja inimestele.

Kõige tähtsam ja pidulikum söök oli jõuluvorstid. Need tehti tavaliselt valged, vaid tangust ja sibulast. Valgevorst on meie rahvuslik jõuluroog, kuna kuskil mujal pole ta sedavõrd üldiselt levinud. Verivorstid on uuem traditsioon.

Jõululeib, õlu ja liha pidid laual olema terve jõuluaia ja igaüks pidi saama niipalju süüa, kui tahtis. Kui toit kukkus laua alla, ei tohtinud seda üles võtta. Samuti ei tohtinud laua ja voodi alla valgust näidata ega sinna vaadata. Oli komme kaeru jõuluõöks söögilaua alla tuua ja jõuluhommikul hobustele sööta. Loomadelegi ei unustatud leiba viia.

TÖÖD

Jõulude ajal ei tohtinud tööd teha, ainult ettevalmistusi pühadeks. Jõululaupäevaks pidid välised tööd lõpetatud olema.

Jõulusandid. Tüdrukud käisid jõluhaneks (võisid olla ka mehed), poisid jõulupukiks. Jõluhani käis ringi jõululaupäeval saunas lapsi kontrollimas ja karistamas. Ta löi halbu lapsi kasevitsaga või näpistas neid. Jõulupukk/sokk käis ringi üksinda, tegi nalja ja hirmutas lapsi.

Jõulusokul oli pahempidi kasukas seljas, omatehtud sokupea käes, ta mökitas, pritsis pererahvast märja sabaga. Jõulusandid olid veel jõulupoisid, -kurg, -karu. Jõulusantidele anti õunu, pähkleid ja kostitati õllega – siis õnnistati peret tervisega.

Kombeks oli teha **jõulukroone ja -krässe**. Kõige lihtsama krassi saab, kui torgata kartul üleni kõrrekesi või peenikesi pulki täis.

ILMANUSTUS

Hoolega jälgiti pühade-eelset ja pühadeaegset ilma. Toomapäeval oli kombeks ilma ennustada – kui tuul oli põhjast, siis tuli külm talv, kui lõunast, siis soe talv.

Kui 10 nädalat enne jõule oli tugev härmatis, siis arvati kümme nädalat enne jaani saavat suuri räimesaake (sellest nimetus räimehärmatis). Sellele järgnes nn. kaerahärmatis – vastavalt nii mitu nädalat enne jaani tuli külvata kaeru. 5-3 nädalat enne jõule oodati linahärmatis, et vastaval nädalal enne jaani lina külvata. Jõulude ilm vastas jaanipäeva ilmale.

Lõuna-Eestis usuti, et kui jõuluöö on selge, täherikas, siis sünnib palju noorloomi, suured lumehanged olid viljarikka suve endeks. Tuulest sõltus viljapuude ja sarapuude saagikus.

USKUMUSED

Inimeste, majapidamise kaitsmiseks ja õnne jaoks tehti erinevaid ohutisi. Välisustele, väravatele, sõidukitele, kaevule ning isegi põllunurkadele tehti jõuluõhtul kriidi või söega ristid. Hoonete kaitsmiseks võis neid ka piirata – tuli kõndides teha ring ümber ehitise. Noaterale omistab vanarahvas tugevat kaitsejõudu. Hõbevalge on ravitsejate iidne abivahend, mille toimel on tõepoisi all, sest hõbeda ioonid hävitavad baktereid.

Arvati, et jõulukroonid, krässid ja muud kaunistused koguvad endasse pühade ajal kõik halva. Sellepärast põletati need pärast pühi alati ära. Samal otstarbel kaabit tubadesse või lävepakule pisut hõbevalget, raputati soola või tehti dakasuitsu.

Jõuludeks toodi koju kõik välja laenatud asjad ning jõulude ajal ei laenatud midagi välja. Kõik tööriistad viidi ulualla.

Jõulud oli sobiv aeg nõidumiseks: teise pere lammaste niitmine, tagasituleva raha nõidumine, nõiaviha näppamine, saatuse muutmine jne.

Jõulud olid juba siis väga perekeskne püha. Jõulude esimesel pühäl olid kõik kodus, usuti, et kokkupuude kellegi/millegi võõraga võib tuua halba.

MÄNGID

Laulmine, tantsimine, mängimine ja külanoorde ringikäimised kuulusid vanasse jõulukombestikku. Õlgedel mängiti erinevaid jõulumänge (pass, vägikaikavedamine, tedrelaskmine).

Õlgedest valmistati looma- ja inimkujusid. Tehti ka õlest nuute ning taoti üksteist nendega.

Kuuse tuppa toomine ja ehtimine on võrdlemisi noor komme, kõigest 70-90 aastat vana. Saksamaalt laenatud, taludesse jõudis linnade, mõisate ja koolide kaudu. Vanim teadaolev välikuusk Tallinna keskvaljakul on aastast 1441.

Juba enne luterliku jõulupuuta tuppatoomise kombe omaksvõtmist oli siinsel talurahval tavaks ehtida pööripäevaks ruume haljaste kuuseokstega. Eestist on 16. sajandist dokumentaalselt teada fakt, et Tallinnas süüdati talvisel pööripäeval linnaväljakul põlema kohaletoodud kuusk ja tantsiti ringis selle ümber. Nõnda meenutas rituaal tugevasti suvise jaanipäeva mittekristlikku rituaali (Hendrik Relve järgi).

JÕULUVANA

Algeks kingitoojaks, kellest jõuluvana kuju välja arenes, on peetud piiskop Püha Nikolaust. Eestimaal hakkas jõuluvana arvatavasti kinke tooma 19. sajandi esimesel poolel.

Kasutatud kirjandus:

1. Chritina Lään „Rahvakalendri pühi“ 2005
2. Mall Hiimäe „Rahvakalendri tähtpäevi“ Koolibri 1998
3. <http://www.maavald.ee/uudised.html?rubriik=83&id=1467&op=lugu>
4. <http://et.wikipedia.org/wiki/J%C3%B5sulud>
5. <http://vana.miksike.ee/lisa/Pidu/joulud/frconten.htm>
6. <http://www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-joulud.php>

SKAUTLIKUD JÕULUD KANADAS

Eesti skauttavade kohaselt tähistame detsembri alguses skautide emadepäeva. Kuid lisaks sellele on välis-eesti skautlikul noorusel teisigi jõululisi tähistusi. Tavakohastele jõulukoondustele on lisandunud ka ühiskondlikke tegemisi, millest suur osa on suunatud eesti vanuritele – jõlutervituste viimine. Torontos asuvat eestlaste vanadekodu – EHATARE – on igal aastal enne jõule külastanud nii skaudid, gaidid, hellakesed kui hundud ning aidanud ruume jõuluehetesse seada.

Osa tervitustest on noorte laul. Kuid juba noorte elevus annab vanuritele jõulurõõmu, eriti neile, kellele peredes pole enam noori. Noore kallistuses on vanurile rohkesti jõuluõnne. EHATAREt on igal talvel külastanud ka Torontos 15 aastat tegutsenud gaidelite ja skautmastrite laulugrupp SÕPRUSRING viies tervitusteks nii jõulu- kui talvemeeleolu laule.

Üle 100 aasta on Toronto linnale teavitanud jõulu tulekust Jõuluvana paraad – suur rongkäik läbi linna. Meie eestlaskonnale aga on jõulupüha algust kuulutanud skautlik Metsajõulupuu. See on iga-aastane kogunemine õhtul parki, kus kasvava jõulukuuse juurde viivat teed tähistavad läidetud küünlad. Tavaks on, et iga osaleja toob kaasa oma jõuluküünla, millise süütame enne jumalateenistust. Küünlavalguses on kiriklikuks teenistuseks palutud jutlustama ühte meie koguduste õpetajatest ning skautorkestri saatel lauldakse jõulukoraale. Peale teenistust on võimalus omavaheliseks vestluseks tassi kuumat kakao ja küpsistega. Ka lindude eest hoolitsemise – enne lahkumist riputame kasvavale jõulukuusele kaasavõetud toitu. Tänavune 13. detsembri metsajõulupuu on järjekordselt 56. kord, kus Kanada eesti skaut- ja gaidmalevad koos Toronto eestlaste ühiskonnaga kogunevad Metsajõulupuule.

Teiseks jõulu-ürituseks Toronto eestlaste kogukonnas on Eesti Gaidelite Kogu Kanada Koondise jõululaat. Selleks üüritakse Toronto Eesti Maja suur saal, kus on välja pandud müügilauad – nii eestlastest käsitöölisele kui gaid- ja skautüksusele ja ka korraldavale gaidelite kogule. Üksuste laudadel on müügiks gaidide ja skautide omavalmistatud jõuluesemeid kui ka toitu – eriti hinnatud on gaidide valmistatud verivorstid. Laekumised tulevad sissepääsust, laudade üürist, loteriist ning gaidelite korraldatud einelauast. Laada skautlik kaasabi on olnud sissepääsu mehitamises. Tänavune laat oli järjekordselt seitsmes ning teatud osas asendab see varemalt toimunud gaiderkogu Taliharja pidusid, mida korraldati 30 aastat. Nii laadalt kui Taliharjalt laekunud tulud on kasutatud gaidliku ja skautliku tegevuse toetuseks.

Kurakämbelaga häid jõulupühi soovides
skm. JAAN LEPP
Autori fotod

Jõululaada ukse rüütlid vasakult nskm. Ants Kütt, skm. Jaan Lepp, nskm. Henn Kurvits ja skm. Egbert Runge.

Sõprusring esinemas Ehatares vanuritele aastal 2004.

Need kes korraldasid ja viisid läbi Jõululaada. Mõlemad pildid on võetud Toronto Eesti Majas.

Vaade 2006 aastal toimunud Metsajõulupuust osavõtjatele Torontos. Viimane pilt on võetud Eesti Elust.

MORSET ÕPPISIN SKAUDINA

Tänastele skautidele, kui seda meil üldse kusagil veel õpitakse, näib morsetähestiku õppimine vast vanamoodsa naljaka tegevusena, millel polegi mingit väärtust. Aga kui sattuda ekstreemolukorda, kus puuduvad igasugused moodsad sidevahendid, siis muutub selle tundmine vägagi oluliseks.

Olin kunagi enne sõda skaut Kaljukotkaste lipkonnas Tallinnas. Minu skautliku tegevuse lõpetas skautluse likvideerimine Eestis 1940. aastal. Sõja ajal lõpetasin Liibavis (Liepajas) lennukooli ja 1944. a. suvistest Eesti kaitselahingutest võtsin osa lendurina, lennates 11. (Eesti) Öölahingu lennugrupi 3. lennusalgas nii Narva kui ka Tartu rindel (lendurite hulgas oli veel mitmeid skaute). Kuid see kõik olgu ainult sissejuhatuseks öeldud. Tahtsin lihtsalt omalt poolt jutustada skautidele ühe lookese oma elust, kus tuli kasuks morse ja sidepidamine selle abil. See toimus vanglas ja on laiemale üldsusele üldiselt väga vähe tuntud. Nimelt arreteeriti mind 1950. aastal teenistuse eest Saksa sõjaväes.

Mäletan, et vist kohe esimesel päeval, kui ma Patarei vanglasse saabusin, esitasid kambrikaaslased pärast mu elulooga lühidat tutvumist mulle küsimuse, et kas ma endise lendurina ka raadiosidega kursis olen. Minu imestuse peale, et kust nad siin kambri raadio võtavad selgitati mulle, et raadiot küll ei ole, aga sidepidamiseks on ka teisi võimalusi, kui morset oskad. Ja tõepoolest, vanglas oli välja töötatud sidepidamine läbi seinte koputamise, kasutades morse tähestikku. Asi pakkus mulle kohe huvi ja pärast lühikest tutvumist saigi minust üks kambri „radiste”. Ma olin ju morsetähestiku ja radistitööga kokku puutunud juba skaudipoisina, sest meie lipkonnas oli vanemskaudiks üks sidepataljoni allohvitser, kes meile, poistele, seda asja siis õpetama hakkas. Saksa sõjaväes teenides olin läbi teinud aga lennukooli, kus raadioside oli kohustusliku õppeainena kavas.

Kuidas see asi siis käis? Teatavasti moodustatakse morsetähestikus üksikud tähed kriipsude ja punktide kombinatsioonina. Näiteks „A” on –, „B” –·· jne. Õnneks olin ma kunagi kohe õige õpetaja käe alla sattunud, kes rõhutas, et morse õppimisel ei tohi mitte kriipse ja punkte lugeda, vaid kõrva tuleb jätta tähe rütm. Punkti jaoks kasutati silpi „di” või „dit” ja kriipsu jaoks „daa”. Näiteks „K” täht, mille kirja pilt morses on –··, kõlab daadidaa, „L”, mille kirja pilt on ···, kõlab didaadi-dit jne. Nüüd, vanglamorses, oli käibel süsteem, kus kriipsu asemel kasutati kahte kiiresti koosantavat punkti (koputust) ja punktiks oli väikese vahega üksikoputus. Seega siis „K” tähiseks oli koputava morse kirja pildis ···, mis kõlas didit-dit-dit, „L” oli ···, mis kõlas vastavalt dit-dit-dit-dit jne. Süsteemiga harjus kiiresti ja juba üsna lühikesel harjutamise järele olin valmis töötama kiirusega 50–60 tähte minutis. Kohe tuli mul hakata välja õpetama ka uusi sidemehi, sest enne mind oli kambri ainult üks, mitte eriti hästi morset oskav mees olnud. Soovijaid leidis küllaga ja varsti toksis morset meie kambri õige mitu meest üsnagi rahuldavalt.

Kambrite vahel välja kujunenud tava kohaselt toimus iga päev hommikul ja õhtul pärast sööki sideseanss, kus kutsuti välja mõlemal pool olevad kambriid ja anti edasi, mis uuemat

on juhtunud või teada saadud. Peab ütleva, et tänu Saksa sõjaväele oli, vähemalt tol ajal kui mina Patarei istusin, peaaegu igas kambri mõni mees, kes sidepidamisega hakkama sai ja seetõttu omavaheline side üsnagi hea. Lisaks „korralistele sideseanssidele” toimus sageli ka erakorralisi sidepidamisi, kui mõnel kambrikaaslasel oli hädasti vaja mõnelt teiselt kambri olevalt mehelt midagi teada saada või edasi ütelda. Sidemeeste auks peab ütleva, et kui vähegi oli võimalik, siis püüti teha kõik, et naabrite palvet täita, ehkki vahel tuli selleks side luua isegi läbi mitme kambri.

Tegelik sidepidamine käis nii, et sidepidaja heitis seina äärde maha ja ettevaatlikult vastu seina koputades kutsus naaberkambri „radisti” välja. Vahel alustas naaber varem ja kui siis keegi meie kambri meestest kuulis vastu seina toksimist, kutsus ta kohe kellegi meie kambri „radistidest” kuulama. Kõige paremaks koputamishendiks oli doominokivi või lusikavars. Ma ei mäleta, kas meil tõepoolest olid alumiiniumlusikad käes, kuid tean kindlasti, et olen ise seda koputamishendina kasutanud. Loomulikult pidi sideseanss toimuma tasa, et mitte äratada valvuri tähelepanu. Tasase koputamise puhul oli aga vaja võimendust. Selleks sobis suurepäraselt alumiiniumkruus, mis vastu seina surudes andis väga hästi heli edasi. Erinevalt tavalisest raadiosidest vastati koputamismorse puhul igale tähele omapoolse ühekordse koputusega märgiks, et tähest on aru saadud. Sõnavahet tähistas tõmme koputamishendiga mööda seina. Rusikalööki (tume müts) vastu seina tähendas aga alarmi ja side katkemist – kas vaatas valvur luugist sisse või tuldi kambri. Üldiselt oli reeglilik, et side sellise katkestamise korral oli ohu möödumisel sidepidamise jätkajaks katkestanud radist, sest tema ju teadis, millal võib uuesti alustada.

Peab ütleva, et sidemehe vahelejäamine, mida karistati kartseriga, oli kambri jaoks vägagi suur pahandus, sest selle tulemusel kaotati väga vajalik mees (ega neid sidemehi siis küllaga kah ei olnud). Halvemal juhul võis see viia mõneks ajaks, kuni saabus mõni uus mees, kes morset oskas, koguni side katkemiseni. Et seda vältida, tegi kogu kambri sideseansi ajal „radistile” katet. Istuti või jalutati nii, et ootamatult ukseleuku avades „radisti” teiste varjust kohe näha ei oleks, doominomängijad aga klõbistasid oma doominokive kõvemini, et koputamine välja ei kostaks. Ühe sõnaga – „radisti” tuli iga hinna eest sissekukkumisest hoida.

Nii palju siis sellest, kuidas kunagi Patarei vanglas sidet peeti. Oli ka teisi mooduseid, kuid need jäid kiiruselt ja vastastikku otse rääkimise võimaluselt morsele alla.

HENDRIK ARRO

Toimetusel

Hendrik Arro ei ole meie skautidele võõras isik. Meie ökoskaudid kohtusid temaga Kõrvemaa laagri ajal 10. juulil 2004, kui viimase sõja ajal metsavendadena kommunistide vastu võidelnud eesti lenduritele Kõnnu vallas Järvi külas avatud mälestuskivi juures toimus mälestuspäev. Meie tänased skaudid seisid siis mälestuskivi juures auvalves. Eesti Skautliku Antoni Keskgildi liikmed aga asetasid paar aastat hiljem mälestuskivi jalamile metsataimedest omapunatud pärja Balttreffi ajal.

JÕULUPÄRJA TEGEMINE

1. RULLI AJALEHT AKOKKU, PAINUTA RINGIKS, ÜHENDA.

3. KAUNISTA PAELTEGA, LIPSUDEGA.

2. KATA HÕBE-PARBERIGA.

4. RIPUTA KESKELE MÕNI JÕULUEHE.

Kingitus

Ei tea, kas skautidele on üldse vaja midagi kinkida? Nad on nüüd ju 100 aastased, lapseeast väljas.

Halleluuja! See on nüüd küll rumal jutt!

Vanust ei saa numbrite järgi hinnata. Tähtis on, kui nooruslikult keegi end tunneb. Pealegi, skaudid on ju head lapsed olnud.

Noh, kingime neile siis näiteks komme. Või piparkooke. Need meeldivad igähele.

Eelmistel jõuludel sai ESÜ Karl Vollmanilt kingituseks tükikese Saaremaad. Seegi piparkook ootab veel esimese ampsu võtmist. Head isu!

LIPKOND TORMILIND

Oli aasta 1996, kui pärast suvist „Vahenõmme 96” skaudilaagrit said Raekoja platsi kõrval ühes Apteegi tänava majas kokku kuus vastset skauti. Mõtlemist ja arutamist oli sel koondusel palju ning tulemuseks oli „Mereka” lipkonna sünd. Mõne kuu jooksul meie arv kahekordistus. Pärast 1997. aasta suvist laagrit kasvas huvi skautluse vastu veelgi, lipkonna liikmete arv kahekordistus taas ning peagi sai lipkond ka uue ja praeguse nime „Tormilind”. Oleme 1997. aastast ka ESÜ liikmed.

Läbi aegade on meie lipkonna koosseisust läbi käinud pea 100 noort. Esimesed neli-viis aastat kasvasime kiiresti, siis aga kasv peatus ja tuli periood, kus meie tegevus oli mõnevõrra tagasihoidlikum. Täna saame taas hundudest kokku mitu pesa, vanemskautidest on rändureid välja kasvanud omajagu ja lisaks on kasvamas ka uusi juhte. Paraku ei ole meil antud hetkel skaudi vanusegrupiga tegelejat, kuid uuel aastal loodame ka selle mure lahendada. Eriline on meie lipkonna juures see, et lisaks lastele ja noortele Tallinnast ning selle ümbrusest on meil liikmeid nii Tartus, Pärnus ja mujal Eestis kui ka Soomes, Hispaanias ning meid on ka mitmel pool mujal nähtud.

Muidugi on meil suvised laagrid ja matkad, kuid mitte ainult – ka talvel korraldame nädalalõpulaagreid ja muud huvitavat. Iganädalased koondused toimuvad hundudele, rändurialised ja vanemad kohtuvad vähemalt kord kuus Tallinna Rändurite Klubis. Jõudumööda aga käivad nad abiks ka hundukoondustel.

Meie oma traditsiooniliseks hunduürituseks on olnud juunikuine matk-laager hundudele koos pere-dega. Alustasime Tsitrest ja nüüdseks oleme lisaks risti-põiki läbi rännanud Prangli ning Aegna saare. Suurematega oleme käinud jalgrattamatkal Lahemaal, üle-eelmisel aastal laagerdasime Pedassaarel, eelmisel talvel pidasime oma Tagaarktika laagrit kõige krõbedamal külmaajal Tagametsas, sel aastal käisime Munamäge vallutamas ning Otepää seiklusrajal oma oskusi ja julgust proovile panemas. Samuti oleme suuremal või vähemal määral osalised olnud pea kõikidel ESÜ üritustel. Skautluse juubeliaastal saime endile ka uued kaelarätid, mida kaunistab rätiku tagumisel kolmnurgal valge tormilind. Lendame!

Nskm. JÜRI EHANDI, lipkonna juht
Nskm. SIRJE POOL, lipkonna hundujuht

Fotod: Diaana Madar, Sirje Pool

